Kadernota 2023-2026 - CONCEPT

GEMEENTE
ETTEN-LEUR

Inhoudsopgave

Samenvatting **7**

Samenvatting 7
Voorwoord 7
Uitgangssituatie 2022-2026 9
Meerjarenperspectief 2022-2026 10
Toelichting financiele mutaties 10
Coronacrisis financieel 11
Reserves 12
Voorzieningen 14
Uitgangspunten meerjarenbegroting 14
Wettelijke taken 17
PDF 17
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 18

Programma **19**

0. Bestuur en ondersteuning 19
Ontwikkelingen - 1 19
Ontwikkelingen - 2 20
Wat wilden we bereiken? 22
Wat zijn onze doelstellingen? 22
Wat hebben we gemeten? 22
Wat is de stand van zaken in 2022? 22
Financiele ontwikkelingen 25
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 26

1. Veiligheid 27
Ontwikkelingen 27
Wat wilden we bereiken? 28
Wat zijn onze doelstellingen? 28
Wat hebben we gemeten? 28
Wat is de stand van zaken in 2022? 28
Financiele ontwikkelingen 30
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 30

2. Verkeer, vervoer en waterstaat 31
Wat wilden we bereiken? 32
Wat zijn onze doelstellingen? 32
Wat hebben we gemeten? 32
Wat is de stand van zaken in 2022? 32
Financiele ontwikkelingen 34
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 34

3. Economie 35
Wat wilden we bereiken? 35
Wat zijn onze doelstellingen? 35
Wat hebben we gemeten? 35
Wat is de stand van zaken in 2022? 35
Financiele ontwikkelingen 38
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 38

4. Onderwijs 39
Ontwikkelingen 39
Wat wilden we bereiken? 40
Wat zijn onze doelstellingen? 40
Wat hebben we gemeten? 40
Wat is de stand van zaken in 2022? 40
Financiele ontwikkelingen 42
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 42

5. Sport, cultuur en recreatie 43
Wat wilden we bereiken? 43
Wat zijn onze doelstellingen? 43
Wat hebben we gemeten? 43
Wat is de stand van zaken in 2022? 43
Financiele ontwikkelingen 48
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 48

6. Sociaal domein 49
Ontwikkelingen - Jeugdzorg 49
Ontwikkelingen - Wmo 49
Ontwikkelingen - Participatiewet 50
Ontwikkelingen - Etten-Leur Actief 50
Wat wilden we bereiken? 51
Wat zijn onze doelstellingen? 51
Wat hebben we gemeten? 51
Wat is de stand van zaken in 2022? 51
Financiele ontwikkelingen 54
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 54

7. Volksgezondheid en milieu 56
Ontwikkelingen - Omgevingswet 56
Ontwikkelingen - Klimaatakkoord 56
Ontwikkelingen - afval 57
Ontwikkelingen - overig 58
Wat wilden we bereiken? 59
Wat zijn onze doelstellingen? 59
Wat hebben we gemeten? 59

Wat is de stand van zaken in 2022? 59
Financiele ontwikkelingen 62
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 62

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 63
Ontwikkelingen - Omgevingswet 63
Wat wilden we bereiken? 64
Wat zijn onze doelstellingen? 64
Wat hebben we gemeten? 64
Wat is de stand van zaken in 2022? 64
Financiele ontwikkelingen 66
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 66

Paragrafen 67

Lokale heffingen 68
Lokale lastendruk 68
Aanpassing tarieven 68

Weerstandsvermogen en risicobeheersing 69
Uitgangspunten 69
Project Nobelaer 69

Onderhoud kapitaalgoederen 71
Onderhoud kapitaalgoederen 71
Ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied 71
Ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen gebouwen 72

Financiering 73
Financiering 73

Bedrijfsvoering 74
Algemeen 74
Loonkosten 74

Verbonden partijen 75
Ontwikkelingen 75

Grondbeleid 78
Grondbeleid 78
Wonen 78
Werken 80
Reserve Cultuur 80
Reserve Compenserend Groen en reserve Landschapsbeleid en beheer 82
Risico's 83

Investeringen 86
Krediet aanpassingen 86
Investeringsruimte 2023-2026 86

Financiele positie **87**

Financiele positie reserves en voorzieningen 87
Inleiding 87
Samenvatting 87
Totaal reserves 2021-2026 89
Totaal voorzieningen 2021-2026 105
Stille reserves 120

BESLUITVORMING **124**

Besluitvorming 124
Besluitvorming 124
Toezeggingen 124
Vragen gemeenteraad 125

Contact en privacy **126**

Contact 126
Contact 126
Privacybeleid 126

Samenvatting

Samenvatting

Voorwoord

De kadernota in het jaar van de verkiezingen is vooral gericht op de cijfers en minder op de inhoud. De nieuwe gemeenteraad is druk met het opstellen van het raadsprogramma en een nieuw college moet nog aantreden op het moment dat we de kadernota opstellen. Daarom is de kadernota beleidsarm, zoals we dat noemen. In de kadernota schetsen we wel ontwikkelingen die we op dit moment zien voor de komende jaren. Nieuw beleid of eventuele koerswijzigingen of aanscherpingen in het bestaande beleid horen thuis in het nieuwe raadsprogramma. Vanuit het nieuwe raadsprogramma kijkt het nieuwe college wat nodig is om dat programma te realiseren. Investeringen die nodig zijn, of het stellen van prioriteiten, verwerkt het nieuwe college in de begroting 2023 die we in november behandelen. In de kadernota schetsen we wel ontwikkelingen die we op dit moment zien voor de komende jaren. Maar dat wil niet zeggen dat we stil staan. De eerste bestuursrapportage die we altijd bij de kadernota opnemen, laat zien hoe we ervoor staan op basis van de begroting 2022.

Corona en oorlog in Oekraïne

Aan het begin van 2022 werden we geconfronteerd met een nieuwe crisis. We zagen in januari nog een (voorlopig) laatste piek van de coronapandemie. Na twee jaar dacht iedereen wat rust te krijgen. Belangrijk voor velen die na de coronacrisis tijd nodig hebben om hiervan te herstellen. Maar in februari brak er in Oekraïne een oorlog uit. Een oorlog met op de eerste plaats veel menselijk leed. Een vluchtelingenstroom kwam op gang. Ook in Etten-Leur zetten mensen zich enorm in om vluchtelingen op te vangen. Deze oorlog leidt ook tot verdere schaarste aan grondstoffen, wat weer leidt tot hogere prijzen voor energie en dagelijkse boodschappen en een verder stijgende inflatie. Deze ontwikkeling is zorgelijk. In het nieuwe raadsprogramma houdt de gemeenteraad rekening met deze ontwikkelingen.

Financiële stand van zaken

De financiële stand van zaken rekenden we voor meerdere jaren door. In 2023 en 2024 is het saldo negatief. Het Rijk verstrekte begin april informatie over de gevolgen van het coalitieakkoord voor het gemeentefonds. Deze informatie laat zien dat we vanuit het gemeentefonds voldoende geld ontvangen om dit negatieve saldo op te vangen. De definitieve bevestiging hiervan ontvangen we in de komende meicirculaire. Bij het schrijven van dit stuk is deze nog niet bekend. Na verwerking van de meicirculaire sturen we een brief naar de gemeenteraad. Deze brief maakt dan onderdeel uit van het besluitvormingsproces. De kadernota passen we dan met deze cijfers aan.

Geen zekerheid over structurele financiering

Steeds vaker ontvangen we incidenteel geld van het Rijk. Het kabinet geeft ons tot op heden

zekerheid tot en met 2025. Dat maakt de lange termijnplanning van de gemeentefinanciën lastig. Als overheid staan we als gemeente het dichtst bij de inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners. Of het nu gaat om zorg, welzijn, woningbouw of verduurzaming. Deze partners verwachten van de gemeente kennis van zaken en een goede dienstverlening. In een tijd dat het behouden van goede medewerkers al heel moeilijk is, moet de gemeente ook nog meer mensen aannemen voor nieuwe taken of uitbreiding van werkzaamheden die de rijksoverheid bij de gemeente belegt. Dat stopt niet in 2026. Daarvoor is structurele financiering nodig. Om die reden worden gesprekken gevoerd tussen de VNG en het Rijk. We hopen dat de uitkomst zorgt voor een meer structureel financieringsmodel dat leidt tot meer stabiliteit en continuïteit voor de uitvoering van gemeentelijke taken.

Samen maken we Etten-Leur wordt vervolgd

Tot slot willen we de nieuwe gemeenteraad complimenteren met het proces om te komen tot een nieuw raadsprogramma.
De afgelopen jaren spraken college en gemeenteraad vaak over hoe we onze inwoners en andere partners steeds meer en beter konden betrekken bij de gemeente. De nieuwe gemeenteraad stelde de afgelopen weken met elkaar een nieuw raadsprogramma op. Periodiek zullen raad en college overleggen of de gestelde doelen tussentijds bijgesteld moeten worden. De ambtelijke organisatie heeft hier uiteraard ook een belangrijke rol in. De huidige tijd leerde ons dat het maken van planningen op lange termijn lastig is. We leven in een wereld waarin ontwikkelingen snel gaan en waarin we elkaar nodig hebben om vooruit te komen. De nieuwe raad vroeg inwoners en andere partners mee te denken en mee te praten over het concept en aanvullingen te doen. Een raadsprogramma op hoofdlijnen dat we de komende jaren samen met elkaar, met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties verder uitwerken. Dit is zeker geen standaard aanpak in Nederland en we zijn er trots op dat het Etten-Leurse bestuur de nieuwe periode op deze manier start.
Samen maken we Etten-Leur wordt vervolgd en de eerste stap is zeker bijzonder te noemen. We wensen de nieuwe gemeenteraad en het nieuwe college veel succes met de verdere uitwerking.

Het college van burgemeester en wethouders

Uitgangssituatie 2022-2026

Op 8 november 2021 stelde de gemeenteraad de programmabegroting 2022 vast.
De gemeenteraad nam ook kennis van de meerjarenraming 2023-2025.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Vastgestelde begroting 2022	1.206	480	1.447	1.595	
Aanpassing indexeringen		-58	-303	-526	
Doorrekening jaar 2026					1.977
Startpositie kadernota 2022-2026	**1.206**	**422**	**1.144**	**1.069**	**1.977**

Aanpassing indexeringen
Voor de jaren 2023-2026 actualiseerden we diverse indexeringspercentages. We gebruiken indexeringspercentages uit onafhankelijke bronnen. De gebruikte uitgangspunten leest u hier.

Doorrekenen jaar 2026
We maakten de berekening voor 2026. Door de aanpassing van de indexeringen en het aanmaken van 2026 ontstaat de startpositie voor het meerjarenperspectief 2022-2026.

Resultaat 2021
We sloten 2021 af met een positief resultaat van € 6.119.000.

Een toelichting op het resultaat 2021 leest u in de jaarstukken 2021. De gemeenteraad stelt de jaarstukken 2021 in dezelfde raadsvergadering als deze kadernota vast.

Meerjarenperspectief 2022-2026

De ontwikkelingen en voorstellen in de eerste bestuursrapportage 2022 en de kadernota 2023-2026 leiden tot het volgende meerjarenperspectief.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Startpositie kadernota 2022-2026	1.206	422	1.144	1.069	1.977
Wijzigingen	-573	-1.147	-1.344	-708	-727
Meicirculaire 2022	pm	pm	pm	pm	pm
Saldo kadernota 2022-2026	**633**	**-725**	**-200**	**361**	**1.250**

De toelichting op deze cijfers leest u hier.

2022

Op basis van de huidige inzichten sluiten we 2022 af met een positief saldo.
Bij de tweede bestuursrapportage hebben we meer zicht op de verdere ontwikkeling.

2023-2026

De uitkering die we van het Rijk ontvangen wordt bekend in de meicirculaire. Die is nu nog niet bekend. In het regeerakkoord is opgenomen dat gemeenten extra geld ontvangen. Dit lost onze tekorten in 2023 en 2024 op.

Toelichting financiele mutaties

In het overzicht leest u een samenvatting van de mutaties bij het opstellen van de kadernota 2023-2026.

In de programma's nemen we financiële overzichten op met meer details en toelichtingen.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
1. Besteding Jeugdzorg	-1.171	-1.249	-977	-845	-845
2. Inzet ontvangen compensatie Jeugdgelden	961	1.091	1.091	959	959
3. BUIG-uitkering	-413	-617	-481	-493	-493
4. Participatie	485	727	591	604	604
5. Financieel pakket	-243	0	0	0	0
6. CAO stijging	-167	-315	-320	-325	-325
7. Energiekosten	-99	0	0	0	0
8. Uitbreiding formatie	-50	-174	-174	-174	-174
9. Leerlingenvervoer	-69	-69	-69	-69	-69
10. Aanbesteding en implementatie Burgerzaken	0	-65	-681	0	0
11. Areaaluitbreiding groen	0	-60	-60	-60	-60
12. WVS jaarrekening 2021	315	0	0	0	0
13. Verkoop grond	230	0	0	0	0
14. Dienstverleningsovereenkomst Zundert	123	0	0	0	0
15. Werkplein jaarrekening 2021	101	0	0	0	0
16. Overig	-576	-416	-264	-305	-324
Totaal wijzigingen	**-573**	**-1.147**	**-1.344**	**-708**	**-727**

Coronacrisis financieel

In het overzicht ziet u de compensatie die we ontvangen van het Rijk voor het opvangen van de kosten van de coronacrisis.
Ook de kosten tot nu toe vermelden we.

Coronacompensatie	***(bedragen x € 1.000)***		
Overschot	jaarrekening 2021	**1.128**	
Vergoeding Rijk 2022 (septembercirculaire 2021)		179	
Vergoeding Rijk 2022 (december 2021)		63	
			1.370
Vrijval overschot 2021	jaarrekening 2021		**-450**
Tijdelijke uitbreiding van 2 Wmo-consulenten	2e bestuursrapportage 2021*	-142	
Extra jeugdprofessional 2022	1e bestuursrapportage 2021*	-55	
Niet bezuinigen op inzet WVS bij musea	2e bestuursrapportage 2021*	-68	
Niet bezuinigen op exploitatiesubsidie wijkgebouwen	2e bestuursrapportage 2021*	-45	
Thuiswerkplek	1e bestuursrapportage 2022	-150	
Sfeer Beheer groep Vogelaarpark	1e bestuursrapportage 2022	-83	
Geen precariobelasting in 2022	1e bestuursrapportage 2022	-47	
Zelftesten minima, Met Elkaar, Harmonie Constantia	1e bestuursrapportage 2022	-19	
Extra WMO consulent	1e bestuursrapportage 2022	-78	
Jeugd aan zet (gymzalen tijdens lockdown 2020)	1e bestuursrapportage 2022	-10	
Extra kosten carnaval	1e bestuursrapportage 2022	-6	
			-703
Overschot			**218**

(*) Verschillende besluiten uit 2021 werken structureel door en hebben ook een effect op 2022. Daarom nemen we die hier op.

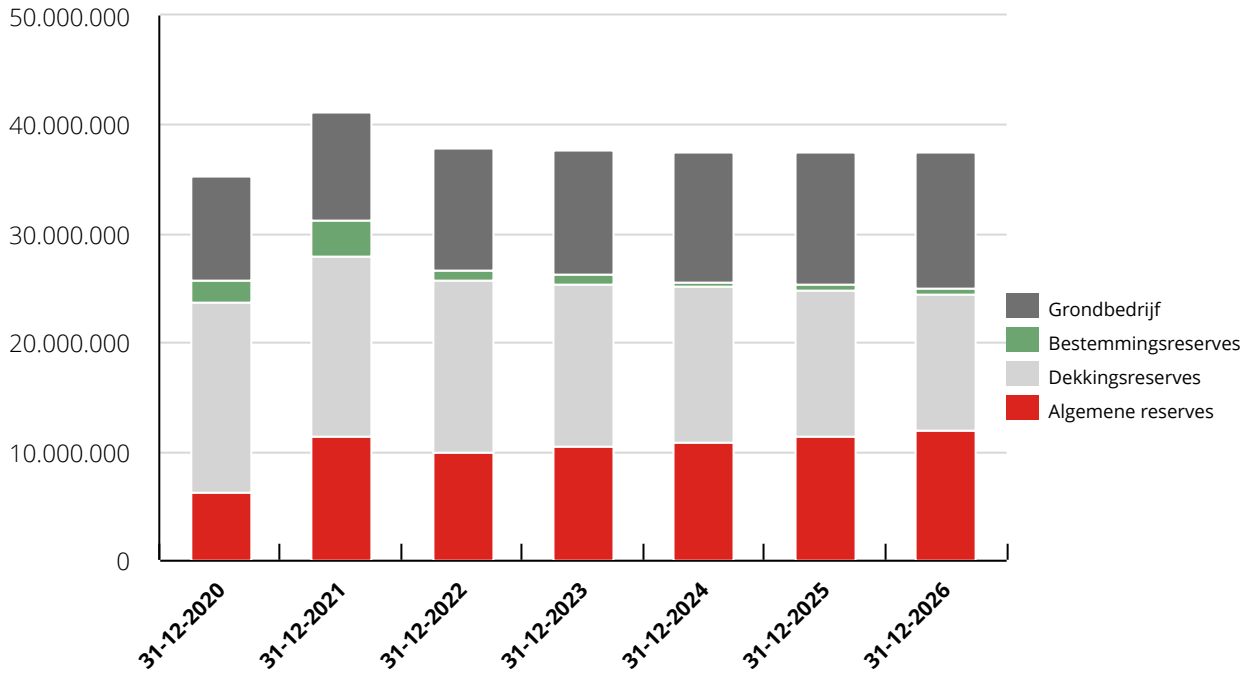
Het overschot reserveren we voor de kosten die we nog verwachten.

Reserves

Op basis van de geactualiseerde meerjarenbegroting 2022-2026 bij deze kadernota brengen we de financiële positie van reserves en voorzieningen en het verloop voor de komende jaren in beeld. Het overzicht van alle reserves en voorzieningen vindt u bij de gedetailleerde financiële positie.

Reserves behoren tot het eigen vermogen en zijn in principe vrij inzetbaar. Aan sommige reserves ligt een bestemming ten grondslag. Deze zijn daarom niet vrij inzetbaar. De algemene reserves zijn vrij om in te zetten, maar ook noodzakelijk om eventuele tekorten en risico's op te kunnen vangen.

Verloop reserves 2017-2026

Daling reserves ten einde

Na jaren van daling is de reservepositie stabiel. Het totaalbedrag aan reserves was op 31 december 2021 € 41,2 miljoen. Hiervan behoort ongeveer € 11,4 miljoen tot de algemene reserves. Mede door het rekeningresultaat 2021 stegen de algemene reserves in 2021.

Voor de komende jaren nemen we in de begroting en meerjarenraming een toevoeging van € 500.000 op aan de algemene reserve.
Er liggen ook claims op deze reserve van in totaal € 1,3 miljoen. In dit overzicht houden we geen rekening met de resultaatbestemmingen uit de jaarrekening 2021.

Weerstandsratio

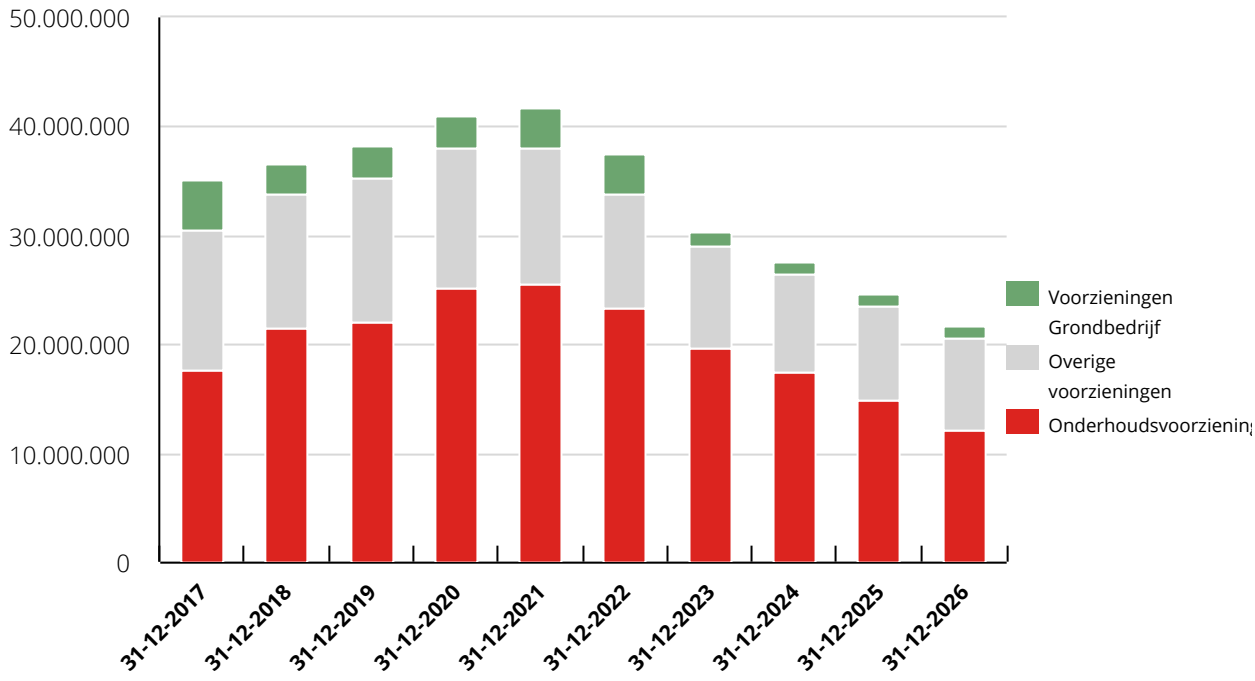
De weerstandsratio namen we op in de jaarrekening over 2021 en bedraagt 2,9. Zonder de

onbenutte belastingcapaciteit bedraagt de weerstandsratio 2,4. Bij het opstellen van de begroting 2023 actualiseren we het risicoprofiel, het weerstandsvermogen en de weerstandsratio, inclusief de besluitvorming uit deze kadernota.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en zijn nodig om uitgaven in de toekomst te kunnen doen. De belangrijkste voorzieningen zijn de onderhoudsvoorzieningen voor het openbaar gebied, sportvoorzieningen en gebouwen. De voorzieningen kunnen alleen voor een ander doel worden ingezet als het beleid wordt aangepast (bijvoorbeeld een lager kwaliteitsniveau van Beheren op Niveau).

Verloop voorzieningen 2017-2026

Uitgangspunten meerjarenbegroting

Voor het opstellen van de kadernota 2023-2026 actualiseren we de meerjarenraming. Hiervoor passen we diverse indexeringspercentages voor de jaren 2023-2026 aan.

Inwoners en woningen

We actualiseren de prognoses voor inwoner- en woningaantallen. De actuele cijfers baseren we op de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). We houden rekening met provinciale prognoses voor de ontwikkeling van de woningvoorraad en het inwoneraantal. Ook houden we rekening met regionale afspraken, die uitgaan van de provinciale prognoses verhoogd met minimaal 30%.

Omdat de definitie van een woning(eenheid) voor de verschillende onderdelen binnen de begroting verschillend is, geven we de mutatie van de woningaantallen als kader mee.

	woningen	toename	inwoners	toename
2022	19.167	535	44.158	696
2023	19.702	465	44.854	605
2024	20.167	230	45.459	299
2025	20.397	250	45.758	325
2026	20.647	250	46.083	325
2027	20.897	250	46.408	325
2028	21.147	200	46.733	260
2029	21.347	200	46.993	260
2030	21.547	200	47.253	260
2031	21.747	200	47.513	260
2032	21.947		47.773	

Kosten

Personeelskosten

De huidige cao heeft een looptijd tot 1 januari 2023.
Voor de volgende jaren baseren we ons op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers'. Op basis van deze aannames ziet de indexering van de totale personeelslasten er als volgt uit:

	2022	2023	2024	2025	2026
CAO ontwikkelingen	1,80%	1,90%	2,50%	2,60%	2,60%

Kosten derden

Voor de kosten derden zoals inhuur personeel, energie, duurzame zaken en overige goederen en diensten gelden de volgende indexeringspercentages:

	2022	2023	2024	2025	2026
Inhuur personeel	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%
Duurzame zaken	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%
Overige goederen en diensten	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%

Deze percentages baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.

Opbrengsten

Onroerendezaakbelasting

Het tarief van de OZB baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.
In de tabel hieronder nemen we de voorgestelde verhogingen op:

	2022	2023	2024	2025	2026
Onroerendezaakbelasting (OZB)	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%
Hondenbelasting	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%
Precariobelasting	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%
Toeristenbelasting		0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

We voeren toeristenbelasting op 1 januari 2023 in. Het tarief stellen we dit jaar voor de eerste keer vast.

Vanaf volgend jaar indexeren we dit tarief ook.

Rechten en heffingen

	2022	2023	2024	2025	2026
Rioolheffing	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%
Lijkbezorgingsrechten	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%
Marktgelden	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%

We baseren deze percentages op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.

Bij de afvalstoffenheffing is sprake van kostendekkende tarieven. De opbrengsten zijn afhankelijk van de kosten.
Voorstellen voor tariefaanpassing doen we bij de belastingvoorstellen 2023.

Overige

	2022	2023	2024	2025	2026
Leges	1,10%	1,90%	2,50%	2,60%	2,60%
Huren en pachten	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%
Overige inkomsten	1,50%	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%

Bij de stijging van de leges zoeken we aansluiting bij de uitgangspunten voor de stijging van de loonkosten. Het merendeel van de legeskosten bestaat uit loonkosten.

De huren en pachten baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.

Een aantal onderdelen indexeren we niet: de parkeerbelasting, de parkeergarage en het parkeerterrein bij het zwembad.

Parkeergelden

Voor parkeren gelden de volgende uitgangspunten:
1. de tarieven zijn tenminste kostendekkend;
2. de tarieven zijn concurrerend met die van omliggende gemeenten.

De tarieven blijven gelijk aan de tarieven van 2021. De parkeerproducten zijn aangepast en vanaf 1 januari 2022 digitaal beschikbaar. In 2022 optimaliseren we het parkeerbeleid. Dat kan betekenen dat er ook een wijziging in de parkeertarieven plaatsvindt.

Gemeentefonds / Onvoorzien

We ramen de algemene uitkering uit het gemeentefonds tegen lopende prijzen. Dit betekent dat in deze raming de loon- en prijsontwikkeling van de rijksuitgaven is meegenomen.

Bij het opstellen van de kadernota 2023-2026 herrekenen we de uitkeringen uit het gemeentefonds op basis van actuele ontwikkelingen en op basis van de laatst bekende circulaire. In dit geval is dat de meicirculaire 2022.

Onvoorzien

In de meerjarenraming nemen we de post onvoorzien op:

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Onvoorzien	250	250	250	250	250

Wettelijke taken

In deze kadernota namen we geen overzicht op van de wettelijke en niet-wettelijke taken.

Wilt u de wettelijke en niet-wettelijke taken inzien kijk dan in de kadernota van 2021.

PDF

Klik op deze link om het pdf-bestand van de kadernota 2023-2026 te lezen.

De ‘pdf-versie’ van de kadernota ziet er niet optimaal uit. De digitale presentatie staat voorop.

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Besteding Jeugdzorg	De besteding van het geld dat we van het Rijk ontvingen voor Jeugdzorg leest u in programma 6.
2. Inzet ontvangen compensatie Jeugdgelden	We zetten de ontvangen compensatie Jeugdhulp in om de extra kosten van de jeugdzorg te betalen. Onderdelen hiervan zijn Jeugdbescherming Brabant, tarieven Jeugdzorg 2022, jongerenregisseur, formatie jeugdprofessionals en jongerenwerk (zie programma 6).
3. BUIG-uitkering	Het Centraal Planbureau stelde de prognoses voor het aantal bijstandsgerechtigden in 2022 naar beneden bij. Daarom verlaagt het Rijk de rijksbijdrage Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG) voor de uitkeringslasten.
4. Participatie	Het Centraal Planbureau stelde de prognoses voor het aantal bijstandsgerechtigden in 2022 naar beneden bij. Het Werkplein stelde eind 2021 de te verwachten uitkeringslasten daardoor naar beneden bij.
5. Financieel pakket	Uit de aanbesteding blijkt dat het nieuw financieel pakket meer kost dan begroot.
6. CAO stijging	De stijging van de loonkosten in de afgesloten Cao is hoger dan waar we in de begroting rekening mee hielden.
7. Energiekosten	Door de hoge tarieven van brandstof, elektriciteit en aardgas passen we de budgetten aan.
8. Uitbreiding formatie	We breiden de formatie uit op diverse plekken: functioneel beheer (programma 0),jongerenregisseur (programma 6)
9. Leerlingenvervoer	Ons doel was om de uitgaven van het leerlingenvervoer terug te brengen. Vanaf 2019 daalden de kosten van het leerlingenvervoer. Op basis van de huidige feiten en cijfers constateren we dat het verder terugbrengen van de kosten van het leerlingenvervoer niet mogelijk is. Het kostenniveau van 2021 handhaven is realistisch. Daarom verhogen we vanaf 2022 het budget.
10. Aanbesteding en implementatie Burgerzaken	We verlengden de diverse overeenkomsten voor producten van burgerzaken tot en met 2024. Bij een aanbesteding in 2023 en implementatie in 2024 van een nieuw pakket houden we rekening met maximale implementatiekosten.
11. Areaaluitbreiding groen	Door de uitbreiding van wijken neemt het onderhoud aan groen toe.
12. WVS jaarrekening 2021	Exploitatieresultaat Werkvoorzieningschap van jaarrekening 2021 en uitkering reserve coronacrisis.
13. Verkoop grond	We verkopen grond aan de Hermelijnweg en aan de ontwikkelaar van de locatie Hoge Neerstraat 2.
14. Dienstverleningsovereenkomst Zundert	De aanpassing van salarissen en bezetting berekenen we aan Zundert door in de uitvoeringskosten van de dienstverleningsovereenkomst.
15. Werkplein jaarrekening 2021	De bedrijfsvoeringskosten van het Werkplein zijn lager dan begroot. Oorzaken zijn onder andere minder inhuur personeel, beperkingen voor de dienstverlening door de coronacrisis en omdat een aantal ICT-projecten nog niet is opgestart. Ook ontving het Werkplein subsidies waar in de begroting nog geen rekening mee was gehouden.
16. Overig	Meerdere afwijkingen, uitgebreidere specificatie in de programma's.

Programma

Hoe meten we de maatschappelijke effecten van onze programma's op basis van effectindicatoren? Wat gaan we dan doen om die effecten te behalen? En wat gaat dat de komende jaren kosten in vergelijking met vorig jaar? We werken dat voor de negen programma's uit.

0. Bestuur en ondersteuning

Ontwikkelingen - 1

Verkiezingen Gemeenteraad

Op 16 maart 2022 vonden gemeenteraadsverkiezingen plaats. De gemeenteraad doorliep een proces om te komen tot een raadsprogramma dat richting geeft voor wat we de komende vier jaar willen bereiken. De griffie en de ambtelijke organisatie investeren in het inwerken van de nieuwgekozen gemeenteraad. De griffie biedt de raadsleden en de burgerleden hiervoor scholingen en trainingen aan. De raadsleden kregen beveiligde apparatuur in bruikleen om hun werkzaamheden op een goede manier te vervullen. Alle raads- en burgerleden ontvingen een e-mailadres van de gemeente.

Wet versterking decentrale rekenkamers

Door het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers moet elke gemeente een onafhankelijke (of gemeenschappelijke) rekenkamer instellen. Een rekenkamerfunctie, waarin ook raadsleden zitten, is niet langer toegestaan. Het wetsvoorstel breidt de onderzoeksbevoegdheden van rekenkamers uit. Rekenkamers kunnen ook onderzoeken doen naar samenwerkingsverbanden tussen gemeenten. Hiermee wordt het mogelijk om zowel binnen de gemeente als binnen samenwerkingsverbanden doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid te onderzoeken.
In afwachting van de wetswijziging besloot de raad het convenant met de Rekenkamer West-Brabant met één jaar te verlengen tot 31 december 2021. De stand van het wetgevingstraject nemen we mee in de evaluatie van de Rekenkamer West-Brabant en de invulling van de rekenkamer vanaf 2022. De gemeenteraad besluit hierover in het derde kwartaal van 2022.

Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur

Doel van dit wetsvoorstel is de integriteit in het decentraal bestuur te bevorderen. Ook ondersteunt deze wet bij de aanpak van aanhoudende bestuurlijke problemen. Dit wetsvoorstel voorziet in een verplichte Verklaring Omtrent het Gedrag voor bestuurders. In Etten-Leur vragen we dat al. De bepalingen over belangenverstrengeling worden duidelijker. Ook komt er meer duidelijkheid over het opleggen en opheffen van geheimhouding op informatie. De commissaris van de Koning krijgt extra bevoegdheid bij integriteitskwesties of bij bestuurlijke problemen in gemeenten. We bereiden ons actief voor op deze wetgeving om deze in te voeren zodra deze van kracht wordt.

Regionale samenwerking

Op 1 juli 2022 gaat de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in. De nieuwe Wgr versterkt de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden bij de taken die gemeenschappelijke regelingen uitvoeren. Op basis van de conclusies en aanbevelingen uit de evaluatie van de Nota Verbonden Partijen stellen we samen met de andere gemeenten in West-Brabant een geactualiseerde nota verbonden partijen op. We onderzoeken de mogelijkheden om hierbij ook samen met de gemeenten in de regio Midden-Brabant op te trekken.

Participatie

In 2021 stelde de gemeenteraad de Routeplanner communicatie & participatie vast. In 2022 werkt de gemeente Etten-Leur hiermee en aan het einde van het jaar evalueren we deze werkwijze. Dat betekent dat we ook in 2023 actief blijven investeren in een verdere verbetering van de communicatie en participatie rond projecten en de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid.

Ontwikkelingen - 2

Huisvesting en raadzaal

De raadswerkgroep alternatief raadzaal informeerde de gemeenteraad op 19 oktober 2021 per brief over de uitgangspunten voor een nieuwe raadzaal. Wanneer er een goed en breed gedragen alternatief voor de raadzaal en een vergelijkbaar alternatief wordt geboden waarmee de Raad akkoord is, opent dit de weg naar de verkoop van het Bestuurs- en Vergadercentrum (BVC) en de Van Goghkerk.

Op 24 februari 2022 concludeerde de raadswerkgroep dat een raadzaal gerealiseerd kan worden op de begane grond van het Stadskantoor. Hierbij zijn ook aanpassingen nodig voor andere functies op de begane grond van het Stadskantoor: publieksdienstverlening gemeente, sociaal domein (Werkplein, Wmo en Jeugd), ondernemers, communicatie en informatie, Stadskantoor als plaats van ontmoeten. Aanpassingen die overigens ook nodig zijn in verband met diverse ontwikkelingen op die terreinen.

Het college heeft de opdracht om een schetsontwerp te maken voor de herinrichting van de begane grond van het Stadskantoor. We leggen dit schetsontwerp aan de raad voor. Om dit uit te werken tot een definitief ontwerp vragen we de raad een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen. Op basis van het definitief ontwerp bepalen we het benodigde investeringskrediet. Dit leggen we bij de behandeling van de begroting 2023 aan de gemeenteraad voor om een besluit over te nemen.

Als kader geldt dat we 80% van de huidige exploitatiekosten van het vergadercentrum en de kerk in mogen zetten voor de dekking van de kosten voor de functies in het Stadskantoor.

Na de vaststelling van het investeringskrediet kunnen we starten met de voorbereiding van de uitvoering.

We verwachten in de loop van 2023 over te gaan tot gunning van de werkzaamheden en de uitvoering. Dit is afhankelijk van het verloop van de aanbestedingsprocedure.

Dienstverlening
Technologische ontwikkelingen en daarmee samenhangende behoeften in de samenleving zorgen ervoor dat ook onze inzet van meer en betere digitale middelen noodzaak is en wordt. Voorbeelden hiervan zijn onder andere apps, social media, onze website, chatfuncties en digitale identiteit. Met de doorstomende digitalisering creëren we meer gemak, maar ook meer afstand tot onze inwoner. Hierdoor worden onderwerpen als toegankelijkheid en dat iedereen mee kan doen steeds urgenter. De zorg en aandacht voor de menselijke maat is van groot belang. Uitgangspunt voor onze dienstverlening is: 'digitaal waar het kan, fysiek waar het wenselijk is, maar altijd persoonlijk'.

Microsoft 365 platform
Hybride werken is op dit moment de norm. Medewerkers werken op een plaats, tijd en apparaat waarop het hen uitkomt. Het Microsoft 365 platform biedt ons veel functionaliteit dat hierbij ondersteunt. Dit willen we optimaal benutten. We breiden dit platform verder uit om data gedreven te werken en zien dit ook als platform voor de werkplek. Zo krijgt dit platform een steeds grotere rol in het digitaal samenwerken. We ontwikkelen de digitale vaardigheden van de medewerkers om hiermee te kunnen werken.

Gemeenschappelijke regeling ICT West-Brabant West
Bij de behandeling van de begroting 2022 van de gemeenschappelijke regeling ICT West-Brabant West bleek dat er nog veel onzekerheden waren over de bijdrage door de uittreding van Bergen op Zoom. Daarom is besloten dat we de bijdrage pas aanpassen als hierover duidelijkheid is. In de eerste bestuursrapportage en de begroting 2023 van ICT West-Brabant West wordt de uittreding van Bergen op Zoom financieel verwerkt. Daarom passen we de bijdrage aan ICT West-Brabant West aan bij de gemeentelijke begroting 2023 en de tweede bestuursrapportage 2022.

Wat wilden we bereiken?

Een bestuurskrachtige, toekomstbestendige en aantrekkelijke gemeente voor jong en oud die effectief en efficiënt de maatschappelijke opgaven uitvoert in samenwerking met inwoners, bedrijven en organisaties en aan hen een optimale dienstverlening levert.

Wat zijn onze doelstellingen?

Aan het begin van de raadsperiode maakten we met de werkgroep raadsprogramma afspraken om de cijfers van de effectindicatoren in de verschillende programmabladen minimaal op hetzelfde niveau te houden. In de nieuwe raadsperiode overleggen we met de werkgroep raadsprogramma over de gewenste ontwikkeling (dalen, gelijkblijven of stijgen) van de effectindicatoren.
Met hen bepalen we of deze aangepast worden voor de komende 4 jaar.

1. Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor vertrouwen in de gemeente geven is minimaal 6,5.

2. Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor samenwerking met de gemeente geven is minimaal 6,2.

3. Het gemiddelde cijfer dat de inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente is minimaal 6,8.

4. Het gemiddelde cijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening is minimaal 7,7.

5. In het kader van duurzaamheid heeft tenminste één gemeentelijk pand dat we in exploitatie hebben energielabel A.

6. De onroerendezaakbelasting stijgt met maximaal het inflatiepercentage.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2021.

Wat is de stand van zaken in 2022?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor vertrouwen in de gemeente geven is minimaal 6,5.	Uitvoering	Toelichting
1.1 We versterken, door het organiseren van raadsbezoeken en het invoeren van de nieuwe uitvoeringsnota participatie 'Samen maken we Etten-Leur', het contact van de gemeenteraad met de samenleving. We betrekken inwoners en andere partners vroegtijdig bij plannen en projecten. Hoe we dit doen, leggen we vast in routekaarten voor participatie.		Door de coronapandemie stelden we een aantal raadsbezoeken uit en hielden we een aantal bezoeken digitaal. We evalueerden het werken met de routekaarten in het presidium van december 2021. Het werken met de routekaarten continueren we. Er is voor alle betrokkenen sprake van een leertraject, waarin we de komende tijd nog veel in moeten investeren.
1.2 We stellen een raadsprogramma/raadsakkoord op en stemmen dit actief af met onze partners.		
1.3. We bevorderen de integriteit van het gemeentebestuur. We vragen een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) aan voor beoogd bestuurders en laten voor deze bestuurders een risicoscan integriteit uitvoeren. Beide documenten maken onderdeel uit van het onderzoek van de geloofsbrieven van de beoogd wethouders. Daarnaast organiseren we tweemaal per jaar een integriteitstraining voor de gemeenteraad.		
1.4 Zodra de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd is doen we op basis van de resultaten van de evaluatie van de Nota Verbonden Partijen voorstellen voor de actualisering van deze nota.		

Doelstelling 2: 2: Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor samenwerking met de gemeente geven is minimaal 6,2.	Uitvoering	Toelichting
2.1 We bieden inwoners en andere partners ruimte voor initiatieven. We betrekken hen bij plannen, activiteiten en voorzieningen. We stellen ons flexibel op. We luisteren naar de meningen van inwoners en onze partners. We doen wat we zeggen. Dit doen we onder andere aan de hand van de Routeplanner participatie en communicatie.		We werken inmiddels met de routeplanner participatie en communicatie. Daarmee denken we in een vroegtijdig stadium na over participatie en communicatie bij plannen en projecten. Dit blijft een kwestie van leren en verbeteren. De burgerpeiling 2021 geeft aan dat inwoners de wijze waarop de gemeente inwoners en organisaties betrekt en de samenwerking zoekt, waarderen met een 6.
2.2 We kiezen ervoor om met onze inwoners en andere partners te komen tot gezamenlijke doelen en proberen deze samen te bereiken. Daar waar mogelijk leggen we dit vast in een maatschappelijk akkoord.		Het actiepunt van maatschappelijke akkoorden is altijd een punt van aandacht. Het voorziene akkoord rond het Oderkerkpark stond in de wacht door de coronacrisis. Ook zoeken we intern naar een geschikte projectleider. Andere maatschappelijke akkoorden volgen mogelijk uit het nieuwe raadsprogramma.

Doelstelling 3: Het gemiddelde cijfer dat de inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente is minimaal 6,8.	Uitvoering	Toelichting
3.1 We voeren het communicatiebeleid uit zoals opgenomen in het communicatieplan 'Spreken is zilver, luisteren is goud'. We luisteren naar onze inwoners en vertalen hun verwachtingen naar een communicatieaanpak, onder meer met behulp van de Routeplanner participatie. Speciale aandacht gaat uit naar het gebruik van heldere taal.		Het onderdeel Heldere Taal verdient aandacht. Door de coronacrisis konden veel (nieuwe) collega's een tijdlang geen opleidingen volgen en dat is merkbaar. Met de komst van een nieuwe communicatieadviseur en de mogelijkheden om weer fysiek bijeen te komen, willen we de aandacht voor Heldere Taal weer vergroten.

Doelstelling 4: Het gemiddelde cijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening is minimaal 7,7.	Uitvoering	Toelichting
4.1 We zorgen dat iedereen mee kan doen en stemmen waar nodig de dienstverlening af op de persoonlijke behoefte. We zorgen dat we mensen echt verder helpen. Waar wenselijk zoeken we de samenwerking met onze ketenpartners.		De gemiddelde score in 2021 voor de dienstverlening balie, telefoon en digitaal in de Benchmark Publiekszaken was 7,3. Uit de rapportage Burgerpeiling kwamen enkele ontwikkelpunten op het vlak van hostmanship.
4.2 We zijn bereikbaar tijdens kantooruren en bieden proactief onze diensten aan. Door de inzet van de digitale kanalen creëren we de mogelijkheid om 24 uur per dag informatie op te zoeken en producten en diensten online aan te vragen. De informatie die we inzetten op de verschillende kanalen is betrouwbaar, actueel, volledig en afgestemd op het specifieke kanaal. Verder is de meest gevraagde informatie snel vindbaar via de website en zoekmachines.		
4.3 We meten doorlopend de tevredenheid over de geleverde diensten en onderzoeken de verwachtingen van onze inwoners en andere partners. De uitkomsten van dit onderzoek gebruiken we voor de ontwikkeling van onze dienstverlening. Op deze manier blijven we aansluiten op de verwachtingen van de inwoners en andere partners en zetten we de mens centraal in onze dienstverlening.		

Doelstelling 5: In het kader van duurzaamheid heeft tenminste één gemeentelijk pand dat we in exploitatie hebben energielabel A.	Uitvoering	Toelichting
5.1 Gymlokaal Lambertusstraat nemen we op in de route kaart voor verduurzaming waarbij ook een budget aanvraag zit voor de grote aanpassingen aan het pand. Kleine aanpassingen, zoals verlichting aanpassen, voeren we uit.		We voeren de inventarisatie voor de verduurzaming uit. De resultaten zijn in het tweede kwartaal 2022 bekend. Aan de gymzaal voeren we alleen kleine aanpassingen uit. Kostbare grote aanpassingen leveren onvoldoende resultaat op.

Doelstelling 6: De onroerendezaakbelasting stijgt met maximaal het inflatiepercentage.	Uitvoering	Toelichting
6.1 Het tarief van de onroerendezaakbelasting baseren we op de door het Centraal Plan Bureau gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.		

Financiele ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Actualisatie begroting 2022-2026					
1. Inzet ontvangen compensatie Jeugdgelden	961	1.091	1.091	959	959
2. Coronacompensatie	275	0	0	0	0
3. Hybride werken	-150	0	0	0	0
4. Precariobelasting	-47	0	0	0	0
5. Kosten Met ELkaar	-16	0	0	0	0
6. Herstelfonds Vitaal en Veerkrachtig Etten-Leur	-1.000	0	0	0	0
7. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	1.000	0	0	0	0
8. Besteding Herstelfonds Vitaal en Veerkrachtig Etten-Leur	50	27	31	26	0
9. Decembercirculaire	123	103	104	106	110
10. Financieel pakket	-294	0	0	0	0
11. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	294	0	0	0	0
12. Financieel pakket	-243	0	0	0	0
13. Aanbesteding en implementatie Burgerzaken	0	-65	-681	0	0
14. CAO stijging	-167	-315	-320	-325	-325
15. Onvoorzien	182	0	0	0	0
16. Dienstverleningsovereenkomst Zundert	123	0	0	0	0
17. Vrijval reserve Beheren op niveau	149	0	0	0	0
18. Algemene risicoreserve	-149	0	0	0	0
19. Kosten automatisering	55	-30	-25	0	0
20. Reserve automatisering	-55	30	25	0	0
21. Functioneel beheerder Office 365	0	-87	-87	-87	-87
22. Routeplanner participatie en communicatie	-75	-75	0	0	0
23. Brandstofkosten	-52	0	0	0	0
24. Inhuur advies raadzaal	-55	0	0	0	0
25. Accountantskosten	-20	0	0	0	0
26. Overig	10	22	97	51	29
Totaal wijzigingen	**899**	**701**	**235**	**730**	**686**

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Inzet ontvangen compensatie Jeugdgelden	We zetten de ontvangen compensatie Jeugdhulp in om de extra kosten van de jeugdzorg te betalen. Onderdelen hiervan zijn Jeugdbescherming Brabant, tarieven Jeugdzorg 2022, jongerenregisseur, formatie jeugdprofessionals en jongerenwerk (zie programma 6).
2. Coronacompensatie	Uit de ontvangen coronacompensatie betalen we: de precariobelasting 2022, het verstrekken van een structurele thuiswerkplek, de kosten van zelftesten voor minima, de inhuur van de SfeerBeheerGroep voor het Vogelaarpark, de kosten van de campagne 'Met Elkaar', extra kosten voor carnaval en de eenmalige bijdrage aan Harmonie Constantia.
3. Hybride werken	Het verstrekken van een structurele thuiswerkplek brengen we ten laste van de ontvangen coronacompensatie.
4. Precariobelasting	We heffen geen precariobelasting in 2022.
5. Kosten Met ELkaar	De extra kosten van de campagne 'Met Elkaar' brengen we ten laste van coronacompensatie.
6. Herstelfonds Vitaal en Veerkrachtig Etten-Leur	Het geld dat in 2021 over was voor het Herstelfonds Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur stortten we in de reserve nog uit te voeren werkzaamheden. De uitvoering start in 2022. We halen daarvoor het geld nu weer uit de reserve.
7. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	Het geld dat in 2021 over was voor het Herstelfonds Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur stortten we in de reserve nog uit te voeren werkzaamheden. De uitvoering start in 2022. We halen daarvoor het geld nu weer uit de reserve.
8. Besteding Herstelfonds Vitaal en Veerkrachtig Etten-Leur	De vervanging van het kunstgrasveld aan de Grient en de plannen van de campagne 'Met Elkaar tegen eenzaamheid' betalen we uit Herstelfonds Vitaal en Veerkrachtig Etten-Leur.
9. Decembercirculaire	We verwerken de financiële gevolgen van de decembercirculare 2021.
10. Financieel pakket	Het geld dat in 2021 over was voor het nieuwe financiële pakket stortten we in de reserve nog uit te voeren werkzaamheden. De uitvoering start in 2022. We halen daarvoor het geld nu weer uit de reserve.
11. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	Het geld dat in 2021 over was voor het nieuwe financiële pakket stortten we in de reserve nog uit te voeren werkzaamheden. De uitvoering start in 2022. We halen daarvoor het geld nu weer uit de reserve.
12. Financieel pakket	Uit de aanbesteding blijkt dat het nieuw financieel pakket meer kost dan begroot.
13. Aanbesteding en implementatie Burgerzaken	We verlengden de diverse overeenkomsten voor producten van burgerzaken tot en met 2024. Bij een aanbesteding in 2023 en implementatie in 2024 van een nieuw pakket houden we rekening met maximale implementatiekosten.
14. CAO stijging	De stijging van de loonkosten in de afgesloten Cao is hoger dan waar we in de begroting rekening mee hielden.
15. Onvoorzien	Uit de post Onvoorzien betalen we: de asbestverwijdering bij enkele wegen bij de aanleg van het kabeltracé van Enexis, een afkoopsom van de huur van lokalen in kinderdagverblijf Woelwater, compenseren we de Nobelaer voor dubbele huurlasten en de inhuur voor een schetsontwerp voor de raadszaal.
16. Dienstverleningsovereenkomst Zundert	De aanpassing van salarissen en bezetting berekenen we aan Zundert door in de uitvoeringskosten van de dienstverleningsovereenkomst.
17. Vrijval reserve Beheren op niveau	Door de omvorming van de reserve Beheren Op Niveau naar Reserve Bomenfonds valt dit bedrag vrij. We boeken het over naar de Algemene risico reserve.
18. Algemene risicoreserve	Door de omvorming van de reserve Beheren Op Niveau naar Reserve Bomenfonds valt dit bedrag vrij. We boeken het over naar de Algemene risico reserve.
19. Kosten automatisering	We actualiseren de planning voor incidentele automatiseringskosten die we uit de reserve automatisering onttrekken.
20. Reserve automatisering	We actualiseren de planning voor incidentele automatiseringskosten die we uit de reserve automatisering onttrekken.
21. Functioneel beheerder Office 365	Door de toename van het gebruik van het Microsoft platform en nieuwe ontwikkelingen, is extra beheercapaciteit nodig.
22. Routeplanner participatie en communicatie	Om de Routeplanner participatie en communicatie uit te voeren is tijdelijk extra capaciteit nodig.
23. Brandstofkosten	Door de hoge brandstofprijzen passen we de budgetten van het wagenpark aan.
24. Inhuur advies raadzaal	Inhuur advies voor een schetsontwerp voor de raadszaal. We brengen dit ten laste van Onvoorzien.
25. Accountantskosten	De accountantskosten stijgen door extra werkzaamheden voor 14 nieuwe SiSa regelingen en de coronacrisis.
26. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

1. Veiligheid

Ontwikkelingen

Aanpak coronacrisis

De aanpak van de coronacrisis stond sinds maart 2020 centraal bij veiligheid. Hoewel er momenteel minder vragen komen over de toepassing van de richtlijnen, zijn de gevolgen van de crisis nog dagelijks merkbaar. De aantallen meldingen over personen met verward gedrag stegen zeer sterk. De aanpak van overlast door jongeren vraagt aandacht en er dreigt sneller polarisatie tussen groepen. Ook bij de “terugkeer naar normaal” speelt het thema veiligheid daarom nog steeds een belangrijke rol.

Sinds februari 2022 vraagt bovendien de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne veel tijd en aandacht. En ook hier geldt dat dit voorlopig op de veiligheidsagenda blijft staan.

Wat wilden we bereiken?

Een veilig en leefbaar Etten-Leur.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. Minimaal 83% van de inwoners voelt zich veilig in de buurt.

2. Wanneer veiligheidsvraagstukken zich in een ongewenste richting ontwikkelen handelt de gemeente onmiddellijk in nauwe samenwerking met netwerkpartners.

3. We beschikken eind 2022 over een actueel 'actieplan veiligheid' voor de periode 2023-2027.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2021.

Wat is de stand van zaken in 2022?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: **Minimaal 83% van de inwoners voelt zich veilig in de buurt.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.1 In de zomer van 2020 voerde de gemeente een onderzoek uit onder 2.500 inwoners van Etten-Leur. Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek bepalen we welke mogelijkheden financieel en feitelijk uitvoerbaar zijn om het veiligheidsgevoel van onze inwoners te verbeteren.		Op grond van een globale evaluatie van het onderzoek, zijn er weinig aanwijzingen gevonden voor structurele verbeterpunten die kunnen bijdragen aan het veiligheidsgevoel. De gedetailleerde evaluatie moet worden uitgevoerd. Door de coronacrisis en de opvang van mensen uit Oekraïne is dit nog niet opgepakt.
1.2 Wanneer de evaluatie van het onderzoek daarvoor aanleiding geeft, herhalen we het onderzoek elke twee tot vier jaar om onveilige situaties te verbeteren.		De globale evaluatie geeft geen aanleiding om het onderzoek structureel te herhalen. Op basis van de gedetailleerde evaluatie volgt een onderbouwd advies.

Doelstelling 2: Wanneer veiligheidsvraagstukken zich in een ongewenste richting ontwikkelen handelt de gemeente onmiddellijk in nauwe samenwerking met netwerkpartners.	Uitvoering	Toelichting
2.1 We bewaken voortdurend de veiligheidssituatie in de gemeente. We doen dit op basis van cijfers en signalen van de netwerkpartners en van onze collega's in het stadskantoor. De speerpunten uit het veiligheidsprogramma 'Veiligheid door Verbinding' zijn richtinggevend. Wanneer zich echter een actuele crisis (bijvoorbeeld pandemie of gezinsdrama) voordoet richten we alle tijd en aandacht op dat veiligheidsvraagstuk.		
2.2 We werken in een netwerk samen met onze partners. De gemeente heeft daarin de regierol. Samen waarborgen we de veiligheid en leefbaarheid. We bevorderen en versterken preventie en bewustwording bij veiligheidsvraagstukken.		
2.3 We betrekken andere maatschappelijke vraagstukken bij veiligheid. We stimuleren om de gemeentelijke zorgtaken en het veiligheidsbeleid met elkaar te verbinden.		
2.4 We pakken signalen op die wijzen op criminaliteit en ondermijning. In de aanpak van ondermijning en de georganiseerde criminaliteit zijn we een belangrijke partner.		

Doelstelling 3: We beschikken eind 2022 over een actueel 'actieplan veiligheid' voor de periode 2023-2027	Uitvoering	Toelichting
3.1 In het veiligheidsprogramma 'Veiligheid door Verbinding' is een actieplan 2019-2023 opgenomen. In 2022 ontwikkelen we een actieplan 2023-2027 op basis van maatschappelijke ontwikkelingen, het regionaal beleidsplan en de landelijke doelstellingen uit de Veiligheidsagenda.		

Financiele ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Actualisatie begroting 2022-2026					
1. Zelftesten en inzet SfeerBeheerGroep	-53	0	0	0	0
2. Overig	-20	-23	-25	-25	-25
Totaal wijzigingen	**-73**	**-23**	**-25**	**-25**	**-25**

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Zelftesten en inzet SfeerBeheerGroep	De kosten van zelftesten voor minima en de inhuur van de SfeerBeheerGroep voor het Vogelaarpark brengen we ten laste van de ontvangen coronacompensatie.
2. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat wilden we bereiken?

De openbare ruimte is veilig ingericht voor alle gebruikers.

Verkeersveiligheid, bereikbaarheid en doorstroming van het verkeer zorgen voor een goede leefbaarheid.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. De score 'infrastructuur en bereikbaarheid' in de TELOS[1] duurzaamheidsbalans (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 45.

2. Het aantal geregistreerde verkeersongevallen per 1.000 inwoners is lager dan 6.

3. We proberen de normen voor de kwaliteit van het beheer van wegen en openbare verlichting te behalen.[2]

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2021.

Wat is de stand van zaken in 2022?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: De score 'infrastructuur en bereikbaarheid' in de TELOS[1] duurzaamheidsbalans (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 45.	**Uitvoering Toelichting**
1.1 Als uitwerking van de omgevingsvisie formuleren we een pakket met maatregelen voor de korte, middellange en lange termijn om de verkeersafwikkeling en doorstroming op het lokale wegennet te verbeteren.	
1.2 We maken het mogelijk een elektrische auto te gebruiken en op te laden door meer oplaadpalen aan te bieden.	We hebben vanaf eind juli een nieuw contract voor het plaatsen van elektrische laadpalen. Hierbij is het mogelijk om laadpalen te plaatsen zonder dat er een directe aanvraag van een bewoner nodig is. Dit betekent wel dat we tussen januari en juli geen nieuwe aanvragen behandelden.
1.3 We stellen een parkeerbeleid vast met daarin afspraken over het parkeren in het centrum, het vergunninghoudersgebied, de blauwe zones en het digitaliseren en fiscaliseren van parkeerproducten.	Het parkeerbeleid is in 2020 vastgesteld en we digitaliseerden in 2021 de eerste parkeerproducten. Sinds januari 2022 digitaliseren we de rest van de parkeerproducten. We evalueren en optimaliseren de komende maanden de digitalisering van de parkeerproducten. Vervolgens evalueren en optimaliseren we het parkeerbeleid op basis van de dan aanwezige data.

[1] Universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling.

[2] De normen leest u bij 'Hoe gaan we dit meten?'

Doelstelling 1: De score 'infrastructuur en bereikbaarheid' in de TELOS[1] duurzaamheidsbalans (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 45.	Uitvoering	Toelichting
1.4 Bij de herinrichting van wegen kijken we samen met bewoners naar mogelijkheden om het aantal parkeerplaatsen uit te breiden. Dit mag niet ten koste gaan van de hoeveelheid groen.		
1.5 Afhankelijk van de uitkomsten van de Omgevingsvisie, bereiden we maatregelen voor ter verbetering van de verkeersdoorstroming bij de spoorwegovergang Lichttorenhoofd-Lage Vaartkant.		We onderzochten maatregelen ter verbetering van de verkeersdoorstroming bij deze spoorwegovergang. Het blijkt lastig om een oplossing op korte termijn te vinden zolang er geen aanleg van een tunnel onder het spoor door komt. We leggen de uitkomsten van de onderzochte maatregelen en een voorstel voor maatregelen aan het college voor.

Doelstelling 2: Het aantal geregistreerde verkeersongevallen per 1.000 inwoners is lager dan 6.	Uitvoering	Toelichting
2.1 Aan de hand van een uitvoeringsprogramma verbeteren we de veiligheid voor voetgangers en fietsers.		
2.2 We treffen (aanvullende) maatregelen rondom de brede scholen om de verkeersveiligheid te verbeteren. We doen dit samen met de school, de politie en de (verkeers)ouders.		

Doelstelling 3: We proberen de normen voor de kwaliteit van het beheer van wegen en openbare verlichting te behalen[2].	Uitvoering	Toelichting
3.1 We voeren het onderhoud van de openbare ruimte uit in overeenstemming met de aangepaste kwaliteitsniveaus.		
3.2 We vervangen gefaseerd de huidige openbare verlichting door (energiezuinige) ledverlichting. Dit sluit aan bij de uitgangspunten van het Beheerkader openbare verlichting.		

Financiele ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Actualisatie begroting 2022-2026					
1. Energiekosten	-47	0	0	0	0
2. Parkeren (digitalisering)	-101	0	0	0	0
3. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	101	0	0	0	0
4. Overig	-136	-111	-111	-111	-111
Totaal wijzigingen	**-183**	**-111**	**-111**	**-111**	**-111**

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Energiekosten	Door de hoge tarieven van elektriciteit en aardgas passen we de budgetten aan.
2. Parkeren (digitalisering)	Het geld dat in 2021 over was voor parkeren stortten we in de reserve nog uit te voeren werkzaamheden. We halen dit in 2022 weer uit de reserve.
3. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	Het geld dat in 2021 over was voor parkeren stortten we in de reserve nog uit te voeren werkzaamheden. We halen dit in 2022 weer uit de reserve.
4. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

3. Economie

Wat wilden we bereiken?

In Etten-Leur heerst een goed ondernemersklimaat en denken we actief mee met ondernemers.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. De waardering van het ondernemingsklimaat (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,85.
   De waardering van het vestigingsklimaat (op een schaal van 1 -10) bedraagt minimaal 7.

2. De waardering van de bedrijfsomgeving (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal voor:
   - staat openbare ruimte: 6,80
   - veiligheid: 7,33
   - bereikbaarheid: 6,48
   - bevoorrading: 7,53
   - parkeermogelijkheden: 6,69

3. De waardering voor de directe dienstverlening (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,8
   De waardering voor de samenwerking met ondernemers (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,15.

4. De waardering van ondernemers voor de communicatie en voorlichting (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,32.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2021.

Wat is de stand van zaken in 2022?

	Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.
	Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.
	Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: De waardering van het ondernemingsklimaat (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,85. De waardering van het vestigingsklimaat (op een schaal van 1 -10) bedraagt minimaal 7.	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.1 Samen met de gemeenten binnen de Regio West-Brabant voeren we het actieprogramma van de 'Economische Agenda West Brabant' uit. Het actieprogramma bevat programma's voor economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte.		

Doelstelling 1: **De waardering van het ondernemingsklimaat (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,85.** **De waardering van het vestigingsklimaat (op een schaal van 1 -10) bedraagt minimaal 7.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.2 We stellen als onderdeel van de omgevingsvisie het beleid voor de economische ontwikkeling vast.		We namen beleid in hoofdlijnen voor de economische ontwikkeling op in de concept Omgevingsvisie. De concept Omgevingsvisie is vrijgegeven voor inspraak. We verwachten dat voor enkele onderdelen mogelijk nog inhoudelijke uitwerking nodig is.

Doelstelling 2: **De waardering van de bedrijfsomgeving**	**Uitvoering**	**Toelichting**
2.1 We houden de bestaande bedrijventerreinen vitaal door het stimuleren van duurzaam (her)gebruik of (her)ontwikkeling van panden en terreinen.		In het tweede kwartaal van 2022 kopen we de locatie van Fri-Jado aan. Bij de uitgifte van percelen leggen we voorwaarden op zodat gebouwen en buitenterreinen duurzaam zijn en passen bij het veranderend klimaat. Voor Vosdonk nemen we deel aan het Project "Grote Oogst" vanuit de Provincie om het terrein toekomstbestendig te maken. Ook doorlopen we een pilot met adviesbureau CLOK voor toekomstbestendigheid van het bedrijventerrein en de investeringsbereidheid van ondernemers.
2.2 We voeren de herontwikkeling van het terrein Oude Kerkstraat 2 (Fri-Jado) volgens het plan uit 2021 uit.		
2.3 We besluiten als onderdeel van de omgevingsvisie over de aanleg van een nieuw bedrijventerrein.		
2.4 We gaan samen met vastgoedpartijen en ondernemers langdurige leegstand van winkels, kantoren en bedrijfspanden tegen.		
2.5 We zorgen samen met ondernemers en -vastgoedpartijen voor een vitaal en toekomstgericht winkelhart en centrumgebied.		In 2022 houden we een dialoog met de omgeving over het overdekte winkelcentrum. De dialoog startte in het eerste kwartaal.

Doelstelling 3: **De waardering voor de directe dienstverlening (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,8.** **De waardering voor de samenwerking met ondernemers (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,15.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
3.1 We helpen ondernemers die gebruik willen maken van (landelijke) tijdelijke financiële regelingen voor de compensatie van de gevolgen van coronacrisis.		De coronawerkgroep zette zich dit jaar proactief in en stond ondernemers bij waar dat nodig was. Helaas meldt een grote groep ondernemers in problemen zich niet. De De6 (Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert) lanceert in het tweede kwartaal een regionaal platform waar ondernemers door middel van een check uitkomen bij de juiste instantie of organisatie die financiële hulp kan bieden.
3.2 We stimuleren en ondersteunen startende ondernemers.		De huidige dienstverlening aan startende ondernemers blijkt steeds vaker niet aan te sluiten bij de huidige behoefte. Er wordt steeds minder gebruik gemaakt van het OndernemersKlankBord. We onderzoeken op dit moment wat de behoefte is onder starters en stemmen daar onze toekomstige dienstverlening op af.
3.3 Door goed accountmanagement zorgen we ervoor dat het relatiebeheer op orde is. Het team van Economische Zaken is bekend en bereikbaar. We zorgen dat er goede verbindingen zijn tussen ondernemers, gemeenten en onderwijsinstellingen.		

Doelstelling 4: **De waardering van ondernemers voor de communicatie en voorlichting (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,32.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
4.1 Om de vrijetijdseconomie te stimuleren, nog meer toeristen te trekken en hun verblijfsduur te verlengen, ondersteunen we het Toeristisch Informatiepunt en het platform van Etten-Leur City App.		
4.2 We zetten de samenwerking met het streeknetwerk LandStad De Baronie en Van Gogh Brabant voort en werken samen met de Regio West-Brabant (RWB) aan recreatie en toerisme.		
4.3 We streven naar behoud en verbetering van de kwaliteit van toeristische en recreatieve voorzieningen. Het gaat onder andere om de Van Gogh Kerk, musea, het winkelhart, de Nobelaer, de Westpolderplas met jachthaven, horeca, de bioscoop en wandel- en fietsroutes.		

Financiele ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Actualisatie begroting 2022-2026					
1. Overig	23	23	23	23	23
Totaal wijzigingen	**23**	**23**	**23**	**23**	**23**

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

4. Onderwijs

Ontwikkelingen

Onderwijshuisvesting

We werken aan een nieuwe vorm van beheer en onderhoud van onze gebouwen waarin (ook) de scholen gehuisvest zijn.
Mogelijk is hier eenmalig extra geld voor nodig.

Op basis van nieuwe wetgeving vanaf 1 januari 2023 moeten leerlingen meer bewegingsonderwijs krijgen. We overleggen met de schoolbestuurders van het primair onderwijs hoe we dit gaan uitvoeren.

Uit onderzoek blijkt dat de bestaande beschikbare onderwijshuisvesting in Etten-Leur Zuid onder druk komt te staan.
We werken de (tijdelijke) behoefte aan extra ruimte verder uit.

Samen met het onderwijs werken we aan het Nationaal Onderwijsprogramma. Per 1 januari 2023 moeten we ook de Lokale Onderwijsagenda opstellen. Deze ontwikkelingen sluiten bij elkaar aan.

De concrete uitwerking van bovenstaande ontwikkelingen vindt in de begroting 2023 plaats.

Wat wilden we bereiken?

We willen dat inwoners zich ontwikkelen tot mensen die in staat zijn zelfstandig te functioneren en een positieve bijdrage leveren aan de samenleving.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. We bevorderen een optimaal gebruik van de brede scholen.

2. Leerlingen volgen zoveel mogelijk onderwijs in Etten-Leur.

3. We voorkomen en verminderen laaggeletterdheid.

4. Het percentage van het aantal leerlingen in het voorgezet onderwijs en mbo dat voortijdig (dus zonder startkwalificatie) het onderwijs verlaat is maximaal 1,5%. Het aantal leerplichtigen dat ongeoorloofd afwezig is per 1.000 inwoners (relatief verzuim) is maximaal 25.

5. Bevorderen van de uitstroom naar werk, van leerlingen uit speciaal voortgezet onderwijs en praktijkonderwijs.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2021.

Wat is de stand van zaken in 2022?

	Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.
	Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.
	Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: **We bevorderen een optimaal gebruik van de brede scholen.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.1 We voeren het Integraal Huisvestingsplan uit.		Er is op college en op ambtelijk niveau nauw overleg over de uitvoeringsagenda van het Integraal Huisvestingsplan.
1.2 We voeren structureel overleg met het primair onderwijs.		
1.3 Samen met onze partners voeren we de aanbevelingen van de evaluatie van de brede scholen uit. Dat gaat om de resultaatgebieden hart van de wijk, geïntegreerde pedagogische voorziening, een sluitend uitdagend dagarrangement, heel Etten-Leur leest, zorg en ondersteuning.		Deze doelstelling voeren we uit in combinatie met de doelstellingen genoemd onder 1.1 en 1.2. Het traject zorg en ondersteuning loopt volgens planning.

Doelstelling 2: Leerlingen volgen zoveel mogelijk onderwijs in Etten-Leur.	Uitvoering	Toelichting
2.1 We voeren samen met de schoolbesturen de Lokale Onderwijsagenda uit.		
2.2 We bieden maatschappelijke stages aan aan scholen die dit in hun onderwijspakket hebben.		

Doelstelling 3: We voorkomen en verminderen laaggeletterdheid.	Uitvoering	Toelichting
3.1 We voeren in nauwe samenwerking met de De6-gemeenten (Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert) en de arbeidsmarktregio het regionale uitvoeringsplan (2020-2024) uit ter voorkoming en vermindering van laaggeletterdheid. Op basis van dit uitvoeringsplan werken we in de regio toe naar een eenduidige aanpak en een uniforme registratie.		

Doelstelling 4: Het percentage van het aantal leerlingen in het voorgezet onderwijs en mbo dat voortijdig (dus zonder startkwalificatie) het onderwijs verlaat is maximaal 1,5%. Het aantal leerplichtigen dat ongeoorloofd afwezig is per 1.000 inwoners (relatief verzuim) is maximaal 25.	Uitvoering	Toelichting
4.1 We voeren de leerplichtfunctie uit in samenwerking met lokale en regionale partners. Met de extra specifieke uitkering Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC), die we door de coronacrisis ontvangen, zetten we binnen de RMC regio extra begeleiding en zorg in voor vroegtijdige schoolverlaters.		
4.2 We voeren, samen met de gemeenten Zundert en Rucphen, het implementatieplan uit van het in 2019 vastgestelde 'Thuiszitterspact' met als doel, dat geen enkel kind langer dan drie maanden thuis zit zonder passend onderwijsaanbod.		

Doelstelling 5: Bevorderen van de uitstroom naar werk, van leerlingen uit speciaal voortgezet onderwijs en praktijkonderwijs.	Uitvoering	Toelichting
5.1 We voeren het uitvoeringsprogramma 'West-Brabant werkt aan morgen' uit samen met de scholen en ondernemers. Het RMC ontvangt het herstel- en steunpakket jeugdwerkloosheid en voert hiervan maatregelen uit om jongeren langer in het onderwijs te houden, nazorg te geven en te ondersteunen naar werk.		

Financiele ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Actualisatie begroting 2022-2026					
1. Leerlingenvervoer	-69	-69	-69	-69	-69
2. Nationaal Programma Onderwijs	-615	-253	0	0	0
3. Rijksbijdrage NPO	615	253	0	0	0
4. Overig	-89	-60	-60	-60	-60
Totaal wijzigingen	**-158**	**-129**	**-129**	**-129**	**-129**

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Leerlingenvervoer	Ons doel was om de uitgaven van het leerlingenvervoer terug te brengen. Vanaf 2019 daalden de kosten van het leerlingenvervoer. Op basis van de huidige feiten en cijfers constateren we dat het verder terugbrengen van de kosten van het leerlingenvervoer niet mogelijk is. Het kostenniveau van 2021 handhaven is realistisch. Daarom verhogen we vanaf 2022 het budget.
2. Nationaal Programma Onderwijs	Wij ontvangen van het Rijk extra geld voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs. Dit programma is bedoeld om vertragingen in het onderwijs door de coronacrisis aan te pakken.
3. Rijksbijdrage NPO	Wij ontvangen van het Rijk extra geld voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs. Dit programma is bedoeld om vertragingen in het onderwijs door de coronacrisis aan te pakken.
4. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

5. Sport, cultuur en recreatie

Wat wilden we bereiken?

We willen een aantrekkelijke gemeente zijn voor onze eigen inwoners en de inwoners van omliggende gemeenten om te sporten, te genieten van cultuur en te recreëren.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de sportvoorzieningen is minimaal 85%. Het percentage niet-wekelijkse sporters van 19 jaar en ouder is niet meer dan 46%.

2. Sportverenigingen nemen zelf verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud van hun accommodaties.

3. Alle inwoners, in het bijzonder de jeugd, de senioren, inwoners met een beperking en inwoners met een minimum inkomen, kunnen plezier beleven aan cultuur en evenementen.

4. Het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende groen in de buurt is, is minimaal 86%.

5. De score natuur en landschap (Telos[3] duurzaamheidsscore) is minimaal 51 (schaal 1-100).

6. We behouden het bestaande voorzieningenniveau en het aanbod van Nieuwe Nobelaer.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2021.

Wat is de stand van zaken in 2022?

	Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.
	Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.
	Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: **Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de sportvoorzieningen is minimaal 85%.** **Het percentage niet-wekelijkse sporters van 19 jaar en ouder is niet meer dan 46%.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.1 We behouden het gevarieerde aanbod aan sportmogelijkheden voor de verschillende doelgroepen. We gaan in overleg met onze sportverenigingen om samen stapsgewijs tot een meer kostendekkende huur voor de		

[3] Universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling.

Doelstelling 1: Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de sportvoorzieningen is minimaal 85%. Het percentage niet-wekelijkse sporters van 19 jaar en ouder is niet meer dan 46%.	Uitvoering	Toelichting
accommodaties te komen. We bieden ondersteuning bij trajecten als verduurzaming en gezamenlijke inkoop. Om de exploitatie van de verenigingen gunstig te beïnvloeden geven we verenigingen extra ruimte om extra inkomsten te genereren.		
1.2 Samen met de vrijwilligerscentrale 'Etten-Leur voor elkaar' versterken we het vrijwilligerswerk binnen sportclubs en we stimuleren het bemiddelen voor openstaande vacatures binnen sportbesturen. Hiervoor organiseert 'Etten-Leur voor elkaar' themabijeenkomsten voor organisaties en verenigingen over het aanbod van cursussen, bemiddelingen en ondersteuning voor vrijwilligers. In 2022 proberen we meer koppelingen tot stand te brengen.		
1.3 Door de inzet van buurtsportcoaches voeren we het activiteitenpakket uit zoals opgenomen in het programma 'Etten-Leur actief'. We leggen hierbij een directe relatie met projecten en acties uit het lokaal Sportakkoord. In 2022 besluiten we over aard en omvang van de toekomstige inzet van buurtsportcoaches. Dit is afhankelijk van het geld dat we hiervoor ontvangen van het Rijk en van gewenste vormen van cofinanciering.		
1.4 We creëren in gesprek met verenigingen mogelijkheden om senioren, jeugd, inwoners met een beperking en inwoners met een minimum inkomen mee te laten doen. We attenderen daarbij extra op de financiële ondersteuningsmogelijkheden die er zijn voor bepaalde activiteiten.		

Doelstelling 2: Sportverenigingen nemen zelf verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud van hun accommodaties.	Uitvoering	Toelichting
2.1 We gaan met de sportverenigingen in gesprek om hen (nog) meer onderhoudstaken zelf uit te laten voeren. We maken daar waar nodig maatwerkafspraken.		
2.2 We stimuleren verenigingen om samen te werken op het gebied van inkoop, innovatie en duurzaamheid. We bevorderen de overdracht van bestaande gemeentelijke veldverlichting naar LED verlichting die in eigendom komt van de verenigingen. Dit geldt ook voor zonnepanelen op clubgebouwen en het ondersteunen van clubs in het proces om te komen tot centrale inkoop van energie om daarmee kosten te besparen.		
2.3 We ondersteunen verenigingen alleen met activiteitensubsidies.		
2.4 We bieden verenigingen meer ruimte binnen de bestaande gebruiksregels van het bestemmingsplan opdat zij hun accommodaties intensiever kunnen gebruiken. We ontwikkelen een ‘marktplaats voor accommodaties’ waarin vraag en aanbod van vrije accommodatieruimte bij elkaar wordt gebracht.		

Doelstelling 3: **Alle inwoners, in het bijzonder de jeugd, de senioren, inwoners met een beperking en inwoners met een minimum inkomen, kunnen plezier beleven aan cultuur en evenementen.**	
	Uitvoering Toelichting
3.1 We investeren in het Toeristisch Informatiepunt en het platform van Etten-Leur City App om meer toeristen naar Etten-Leur te trekken en de verblijfsduur van deze toeristen te verlengen.	
3.2 We zijn een bruisende gemeente met een grote hoeveelheid verschillende evenementen. Jaarlijks terugkerende evenementen verstrekken we zo mogelijk een meerjarenvergunning. We werken met een evenementenkalender om een zo gevarieerd mogelijk aanbod aan evenementen te krijgen.	
3.3 We bieden het primair onderwijs een milieu-educatief programma aan om zo de kennis over natuur, milieu en duurzaamheid te vergroten.	
3.4 Met het project 'gebruiksfunctie Oderkerkpark' streven we naar een maatschappelijk akkoord door aan het einde van dit project de verantwoordelijkheid voor de uitvoering te laten dragen door verschillende partijen, waaronder de gemeente.	Door de coronacrisis en capaciteitsproblemen voerden we dit project nog niet uit. We proberen de tweede fase van dit project voor de zomervakantie van 2022 weer op te starten.
3.5 We verstrekken onder voorwaarden subsidies aan organisaties, die activiteiten op het gebied van kunst en cultuur organiseren.	
3.6 We zetten de activiteiten van de marktplaats voor kunst-, cultuur- en natuureducatie (KOEPEL) voort en borgen de kwaliteit van het aanbod. We breiden geleidelijk aan uit naar een breed aanbod van kunst- en cultuuractiviteiten. We ondersteunen de komende vier jaar alle scholen met cultuureducatie om het cultuuronderwijs te verankeren in het lesprogramma.	
3.7 We ondersteunen en faciliteren het plan voor meer samenwerking tussen de musea en de toeristische ondernemers. We onderzoeken de mogelijkheden van koppeling of samengaan van de Stichting Vincent van Gogh Etten-Leur (Van Gogh Kerk) en het Streekmuseum Etten+Leur.	

Doelstelling 4: **Het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende groen in de buurt is, is minimaal 86%.**	
	Uitvoering Toelichting
4.1 Het grootschalig onderhoud aan het openbaar groen voeren we hoofdzakelijk uit in combinatie met de planning van weg- en rioolbeheer. Hierbij bekijken we ook of het mogelijk is meer aaneengesloten groen te realiseren.	
4.2 We inventariseren het onrechtmatig gebruik van het openbaar groen. Op basis van de resultaten van deze inventarisatie maken we een keuze in de volgorde van de wijk(en) waar we dit project uitvoeren.	
4.3 Om te voorkomen dat het onrechtmatig gebruik opnieuw ontstaat, realiseren we bij de opzet van nieuwe ruimtelijke plannen zo min mogelijk snippergroen en groenstroken langs particuliere percelen, die door de ligging moeilijk te onderhouden zijn en/of waarvan het lijkt dat ze bij andere eigenaren horen.	
4.4 Binnen de financiële mogelijkheden zetten we het beheer van het openbaar groen voort. Daarbij hebben we meer aandacht voor biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatadaptatie.	De onderhoudsbudgetten zijn niet toereikend om het vastgestelde onderhoudsniveau en -ambitie (BON) te realiseren. De prijzen van de aannemers en de producten stijgen sneller dan de indexaties van de budgetten. Ook werd het areaal groter en streven we vaker naar een diverse en exclusieve inrichting. De onderhoudsbudgetten groeien niet mee met deze omvang en ambitie. Dit heeft gevolgen voor het beeld van de groene openbare ruimte. In 2022 werken we aan een groenbeheerplan waarbij we dit beter inzichtelijk maken.
4.5 We voeren de adviezen uit van het onderzoek naar de aanpak van blauwalgen in de Westpolderplas.	Door de coronacrisis liep het blauwalgenonderzoek vertraging op. We ontvingen de voorlopige resultaten eind 2021 en bespraken deze in het eerste kwartaal van 2022. Momenteel werken we aan de definitieve versie van de resultaten met het daarbij behorende advies met financiële onderbouwing.

Doelstelling 5: **De score natuur en landschap (Telos[1] duurzaamheidsscore) is minimaal 51.**	
	Uitvoering Toelichting
5.1 Op basis van de Wet natuurbescherming houden we bij besluitvorming en projecten rekening met het natuurbelang.	
5.2 We verbeteren de biodiversiteit van het stedelijk gebied.	
5.3 We zetten het agrarisch landschapsbeheer voort met de aanleg van erfbeplanting en landschapselementen.	
5.4 Samen met het Waterschap Brabantse Delta leggen we nieuwe natuur langs de vaarten aan (ecologische verbindingszones).	

1 Universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling.

Doelstelling 6: We behouden het bestaande voorzieningenniveau en het aanbod van Nieuwe Nobelaer.	Uitvoering	Toelichting
6.1 We verstrekken subsidie aan Stichting Nieuwe Nobelaer voor het exploiteren van een openbaar cultuur centrum dat voorzieningen bevat op het gebied van: kunst- en cultuureducatie, podiumkunsten, bibliotheek, ruimten en podia voor amateurkunst, festivals en (niet-commerciële) evenementen en voorzieningen voor sociaal cultureel en maatschappelijk werk		
6.2 We handhaven de prestatieafspraken die we opnamen in de subsidiebeschikking van 1 juli 2018 tot 1 juli 2022. Bij de ingebruikname van het nieuwe gebouw stellen we een nieuwe subsidiebeschikking op (najaar 2021).		

Financiele ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Actualisatie begroting 2022-2026					
1. Verkoop grond	230	0	0	0	0
2. Stormschade sportparken	-57	0	0	0	0
3. Landschapsbeleidsplan	48	0	0	0	0
4. Reserve Landschapsbeheer	-48	0	0	0	0
5. Areaaluitbreiding groen	0	-60	-60	-60	-60
6. De Nobelaer	-38	0	0	0	0
7. Kunstgrasveld de Grient	-22	0	0	0	0
8. Overig	111	108	108	108	108
Totaal wijzigingen	**224**	**48**	**48**	**48**	**48**

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Verkoop grond	We verkopen grond aan de Hermelijnweg en aan de ontwikkelaar van de locatie Hoge Neerstraat 2.
2. Stormschade sportparken	De storm van 19 februari 2022 richtte bij diverse sportparken behoorlijke schade aan.
3. Landschapsbeleidsplan	We ontvangen een bijdrage voor kwaliteitsverbetering van het landschap bij een ontwikkeling in het buitengebied.
4. Reserve Landschapsbeheer	We storten de ontvangen bijdrage voor landschapsverbetering in de reserve.
5. Areaaluitbreiding groen	Door de uitbreiding van wijken neemt het onderhoud aan groen toe.
6. De Nobelaer	We compenseren De Nobelaer voor de dubbele huurlasten in het eerste kwartaal. We brengen dit ten laste van Onvoorzien in programma 0.
7. Kunstgrasveld de Grient	De vervanging van het grasveld aan de Grient in een kunstgrasveld betalen we uit Herstelfonds Vitaal en Veerkrachtig Etten-Leur.
8. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

6. Sociaal domein

Ontwikkelingen - Jeugdzorg

Inkooptraject jeugdzorg

De huidige overeenkomsten lopen eind 2022 af. We verlengen deze met een half jaar. Op dit moment zijn we bezig met een inkooptraject om per juli 2023 nieuwe overeenkomsten met zorgaanbieders af te spreken. Uitgangspunt hierbij is om volgens
de 'Norm voor opdrachtgeverschap' te komen tot reële tarieven voor de jeugdzorg.

Ontwikkeldocumenten van de regiovisie

In de Regiovisie jeugdzorg 2022-2025 kondigden we aan dat we voor beleidsontwikkelingen zogenaamde ontwikkeldocumenten opstellen. In deze documenten werken we de beleidsontwikkelingen verder uit, zowel inhoudelijk als financieel. Een voorbeeld hiervan is 'jeugdzorg en wonen'.

Jeugdbescherming Brabant (JBB) en Jeugdzorg plus

In het komende jaar zien we of JBB aan de hand van het opgestelde verbeterplan de gewenste kwaliteitsslag in de jeugdbescherming realiseert en of dit binnen de beschikbaar gestelde middelen lukt.

Jeugdbescherming plus is op dit moment bezig met een ombouw naar meer open vormen van huisvesting voor deze complexe doelgroep. Dit leidt naar verwachting tot een verrijking van ons zorglandschap. Het is mogelijk dat hiervoor extra investeringen noodzakelijk zijn.

Ontwikkelingen - Wmo

Aanbestedingen maatwerkvoorzieningen Huishoudelijke Ondersteuning en Begeleiding

De overeenkomst voor de maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning (HO) loopt af per 1 oktober 2022. De nieuwe aanbieders zijn bekend. In de nieuwe overeenkomst werken we met andere producten dan in de huidige overeenkomst. Eén van de doelstellingen is dat we met de nieuwe producten de kosten beter kunnen beheersen. In de periode tot oktober 2022 vindt de implementatie van de nieuwe overeenkomst plaats. We zetten alle cliënten op een zorgvuldige manier om naar de nieuwe producten. Op basis van deze resultaten kunnen we meer inzicht geven in de financiële effecten van de nieuwe overeenkomst.

De overeenkomst voor de maatwerkvoorziening Begeleiding loopt af per 1 januari 2023. Ook hier gaan we werken met nieuwe producten die beter aansluiten bij de begeleidingsbehoefte van onze cliënten. De implementatie van deze overeenkomst vindt plaats in de tweede helft 2022. We zetten alle huidige cliënten om naar de nieuwe producten en eventueel nieuwe aanbieders. Uiteraard op een zorgvuldige wijze. Op basis van deze resultaten kunnen we meer inzicht geven in de financiële effecten van de nieuwe overeenkomst.

Ontwikkelingen - Participatiewet

Kosten bijstandsuitkeringen en organisatieontwikkeling

De ramingen van de lasten voor de bijstandsuitkeringen voor 2023 en verder baseren we op de begroting 2022 van het Werkplein. Medio 2022 biedt het Werkplein haar begroting voor 2023 aan inclusief het meerjarenperspectief. Eventuele financiële gevolgen verwerken we bij de tweede bestuursrapportage in de onze begroting 2023.

Hetzelfde geldt voor mogelijke consequenties van het organisatie ontwikkelingstraject, dat het Werkplein dit jaar startte. Op dit moment is nog niet duidelijk in hoeverre deze organisatieontwikkeling financiële gevolgen heeft. Het Werkplein verwacht hier in de Werkpleinbegroting 2023 inzicht in te kunnen bieden.

Voorzieningenwijzer

Eind dit jaar bieden we een voorzieningencheck in de gemeentelijke toegangen aan. Hiermee wordt in een gesprek met de inwoner onder andere duidelijk van welke gemeentelijke armoede-instrumenten hij/zij gebruik kan maken. En deze worden meteen aangevraagd en indien mogelijk zelfs meteen toegekend. Naar verwachting zal dit tot een stijging van het gebruik van onze armoede-instrumenten leiden. Ook voor het voeren van de gesprekken maken we uitvoeringskosten. De exacte hoogte van deze kosten zijn op dit moment nog niet inzichtelijk. Voordat we de voorzieningencheck implementeren, doen we eerst onderzoek waar deze het beste uitgevoerd kan worden en met welke partners we zoveel mogelijk inwoners bereiken. Uit dit onderzoek komt ook een schatting naar voren van de te verwachten (extra) kosten. Eventuele financiële consequenties verwerken we dan in de begroting.

Ontwikkelingen - Etten-Leur Actief

De financiering van de inzet van de buurtsportcoaches, het project Etten-Leur Actief, loopt eind 2022 af. We evalueren momenteel dit project. Op basis van deze evaluatie wegen we af of de inzet van de buurtsportcoaches voortgezet wordt. Bij de begroting 2023 komen we hiervoor met voorstellen. Op dat moment zal ook helder zijn of de Rijksbijdrage voor de buurtsportcoaches vanaf 2023 voortgezet wordt.

Wat wilden we bereiken?

- We willen dat alle inwoners zoveel mogelijk op een gelijkwaardige manier kunnen meedoen aan de samenleving.

- We willen onze inwoners de mogelijkheden bieden om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen in hun eigen omgeving.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. Onze inwoners geven voor onze inspanning om volledig te kunnen deelnemen aan de maatschappij het rapportcijfer van minimaal een 7.

2. Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van welzijnsvoorzieningen (buurtwerk, jongeren- en ouderenvoorzieningen) is minimaal 74%.

3. Het percentage mantelzorgers met hoge belasting is maximaal 30%.

4. Het percentage inwoners dat nauwelijks of geen gevoelens van eenzaamheid ervaart, is minimaal 72%

5. Het percentage werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking is in 2022 maximaal 4,1% (op basis van de juniramingen van het Centraal Planbureau).

6. Het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen financiële beperkingen ervaart om deel te nemen aan het maatschappelijk leven is hoger dan 74% (burgerpeiling).

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2021.

Wat is de stand van zaken in 2022?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: Onze inwoners geven voor onze inspanning om volledig te kunnen deelnemen aan de maatschappij het rapportcijfer van minimaal een 7.	
Uitvoering	**Toelichting**
1.1 We organiseren dat onze inwoners de juiste zorg en ondersteuning krijgen op het juiste moment.	
1.2 We werken integraal en verbinden zowel lokaal als regionaal de stelsels op het gebied van Jeugdzorg, Wet maatschappelijke ondersteuning en Participatiewet.	
1.3 We leren onze professionals om domein overstijgend te signaleren, uit te vragen en te handelen.	
1.4 We voeren de deelprogramma's (regionale voorzieningen en toegang) uit van het regionale projectplan voor de nieuwe taken van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang.	In 2022 voeren we het regionale projectplan verder uit. Ook de deelprojecten 'Toegang' en 'Monitoring' werken we in 2022 verder uit.
1.5 We voeren samen met onze partners de opgaven uit van de bestuursopdracht wonen, zorg en welzijn.	Onze zorgpartners verlenen onvoldoende medewerking om het project 'geclusterd wonen met zorg' snel van de grond te krijgen.
1.6 We voeren de regiovisie jeugdhulpregio West Brabant West 2022–2025 uit.	

Doelstelling 2: Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van welzijnsvoorzieningen (buurtwerk, jongeren- en ouderenvoorzieningen) is minimaal 74%.	
Uitvoering	**Toelichting**
2.1 We behouden het hoge voorzieningenniveau in de wijken en organiseren activiteiten om onze kwetsbare inwoners op een laagdrempelige wijze mee te kunnen laten doen.	
2.2 We stellen in 2021 een nieuw plan van aanpak vast om van Etten-Leur een dementievriendelijke gemeente te maken.	
2.3 We voeren de activiteiten uit van het vastgestelde plan van aanpak voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar. We maken hiervoor prestatieafspraken met organisaties die de activiteiten voor jongeren organiseren. Mede door de ervaringen opgedaan tijdens de coronacrisis, gaan we samen met het jongerenwerk de gewenste aard en omvang van hun inzet in beeld brengen en daarover een besluit nemen.	

Doelstelling 3: Het percentage mantelzorgers met hoge belasting is maximaal 30%.	
Uitvoering	**Toelichting**
3.1 We ondersteunen mantelzorgers door subsidiëring van het steunpunt mantelzorg voor activiteiten zoals vriendendienst, cursussen en trainingen, buddyzorg, vrijwillige thuishulp en ondersteuningsgroepen.	
3.2 We waarderen mantelzorgers door het verstrekken van een mantelzorgwaardering en het organiseren van de week van de mantelzorger.	

Doelstelling 4: Het percentage inwoners dat nauwelijks of geen gevoelens van eenzaamheid ervaart, is minimaal 72%.	Uitvoering	Toelichting
4.1 We voeren het plan van aanpak uit om eenzaamheidsproblematiek aan te pakken. Dit doen we samen met onze inwoners en overige partners. In dit plan van aanpak hebben we aandacht voor preventie (vroegsignalering-preventie akkoord), ondersteuning en activiteiten voor eenzame en kwetsbare inwoners. We sluiten aan bij de vijf pijlers van het landelijke VWS-programma 'Eén tegen eenzaamheid'.		

Doelstelling 5: Het percentage werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking is is in 2022 maximaal 4,1% (op basis van de juniramingen van het Centraal Planbureau).	Uitvoering	Toelichting
5.1 We stimuleren een goede samenwerking tussen gemeente, (voortgezet) onderwijs en bedrijfsleven om schoolverlaters zoveel mogelijk direct door te laten stromen naar de arbeidsmarkt. We voeren daarvoor het bestaande project 'Werken aan onderwijs' uit.		
5.2 We voeren het bestaande beleid van de Participatiewet uit en zetten daarbij de samenwerking met het lokale bedrijfsleven in het project 'Werk aan werk' voort.		
5.3 Samen met het regionale bedrijfsleven en het onderwijs geven we door het regionale actieplan 'Perspectief op Werk' een extra impuls aan personen die niet zelfstandig de weg naar werk vinden.		
5.4 We voeren het regionale actieprogramma 'Werken aan een krachtige regio' uit samen met het bedrijfsleven en onderwijs om de afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te verbeteren.		

Doelstelling 6: Het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen financiële beperkingen ervaart om deel te nemen aan het maatschappelijk leven is hoger dan 74% (burgerpeiling).	Uitvoering	Toelichting
6.1 We voeren het regionaal armoedebeleidsplan uit. We handhaven de 120%-norm en hebben aandacht voor armoede bij gezinnen met kinderen.		
6.2 We voeren in regionaal verband een project vroegsignalering schulden uit om problematische schuldsituaties te voorkomen.		

Financiele ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Actualisatie begroting 2022-2026					
1. Jeugdzorg: tariefsverhoging	-388	-388	-388	-388	-388
2. Jeugdzorg: JeugdzorgPlus	-272	-272	0	0	0
3. Jeugdzorg: Jeugdprofessionals	-174	-229	-229	-229	-229
4. Jeugdzorg: Taakstelling	-188	-173	-173	-173	-173
5. Jeugdzorg: Jeugdprofessionals	-148	-255	-255	-255	-255
6. Jeugdzorg: Jongerenwerk	-132	-132	-132	0	0
7. Jeugdzorg: Jeugdbescherming Brabant (JBB)	-69	0	0	0	0
8. Jeugdzorg: Zorg in Natura	200	200	200	200	200
9. Jongerenregisseur	-50	-87	-87	-87	-87
10. Participatie: Organisatiekosten	64	101	102	102	102
11. Participatie: Inkomen	421	626	489	502	502
12. BUIG-uitkering	-413	-617	-481	-493	-493
13. Wmo: dementie	-89	0	0	0	0
14. Wmo: dementie	89	0	0	0	0
15. Wmo: Begeleiding	-94	-94	-94	-94	-94
16. Wmo: Begeleiding	94	94	94	94	94
17. Wmo: Woonvoorzieningen	-50	-50	-50	-50	-50
18. WVS jaarrekening 2021 - resultaat	108	0	0	0	0
19. WVS jaarrekening 2021 - reserve	207	0	0	0	0
20. Werkplein jaarrekening 2021	101	0	0	0	0
21. Wet inburgering ontvangen budget	86	0	0	0	0
22. Wet inburgering Werkplein	-86	0	0	0	0
23. Aframen taakstelling webshop	-35	-35	-35	-35	-35
24. Decembercirculaire 2021	-101	-103	-105	-107	-110
25. Overig	-171	-150	-149	-138	-111
Totaal wijzigingen	**-1.090**	**-1.564**	**-1.293**	**-1.151**	**-1.127**

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Jeugdzorg: tariefsverhoging	We verhogen de tarieven Jeugdzorg 2022 structureel door de algehele kostenstijging over de afgelopen jaren. We betalen deze kosten uit het geld dat we van het Rijk ontvingen (programma 0).
2. Jeugdzorg: JeugdzorgPlus	Op basis van de resultaten over 2021 verhogen we het budget voor JeugdzorgPlus. Dit doen we voor 2022 en 2023. We spannen ons in om de kosten voor jeugdzorg plus vanaf 2024 terug te dringen.
3. Jeugdzorg: Jeugdprofessionals	We breiden de formatie van jeugdprofessionals structureel uit met 2,5 formatieplaats. Dit doen we op basis van de lokale paragraaf van de nieuwe regiovisie Jeugdzorg. We betalen deze kosten uit het geld dat we van het Rijk ontvingen (programma 0).
4. Jeugdzorg: Taakstelling	In de begroting 2021 namen we voor jeugdzorg een te behalen besparing op van € 335.000. Deze taakstelling realiseerden we voor € 162.000. We realiseren deze taakstelling niet volledig door de coronacrisis en de (langdurige) effecten daarvan op de mentale gezondheid van de jeugd. Door autonome ontwikkelingen waarvoor we extra geld van het Rijk ontvangen en de effecten van de wijziging van het woonplaatsbeginsel is het effect budgettair neutraal.
5. Jeugdzorg: Jeugdprofessionals	Spring Jeugdprofessionals indexeert op basis van de overeenkomst de tarieven. We betalen deze kosten van het geld dat we van het Rijk ontvingen (programma 0).

Onderwerp	Toelichting
6. Jeugdzorg: Jongerenwerk	De formatie jongerenwerkers brengen we terug naar het niveau van 3 formatieplaasten. De kosten betalen we van het geld dat we het Rijk kregen voor Jeugdzorg (Programma 0)
7. Jeugdzorg: Jeugdbescherming Brabant (JBB)	We dragen bij aan de uitvoering van het plan van aanpak van Jeugdbescherming Brabant (JBB). We betalen deze kosten van het geld dat we van het Rijk ontvingen (programma 0).
8. Jeugdzorg: Zorg in Natura	Met ingang van 2022 is de nieuwe wet op het woonplaatsbeginsel van toepassing. Hierdoor brengen we meer kosten van jeugdzorg in rekening bij andere gemeenten. Dit heeft voor Etten-Leur een gunstige uitwerking. Daarom verlagen we het budget jeugdzorg Zorg in natura vanaf 2022.
9. Jongerenregisseur	Problemen bij jongeren namen de afgelopen jaren sterk toe. Om de hierbij behorende taken goed te vervullen trekken we een jongerenregisseur aan. Deze vormt samen met de veiligheidsregisseur en de regisseur integrale zorg het regieteam.
10. Participatie: Organisatiekosten	Het Centraal Planbureau stelde de prognoses voor het aantal bijstandsgerechtigden in 2022 naar beneden bij. Het Werkplein heeft hierdoor minder personele inzet (flexibele schil) nodig.
11. Participatie: Inkomen	Het Centraal Planbureau stelde de prognoses voor het aantal bijstandsgerechtigden in 2022 naar beneden bij. Het Werkplein stelde eind 2021 de te verwachten uitkeringslasten daardoor naar beneden bij.
12. BUIG-uitkering	Het Centraal Planbureau stelde de prognoses voor het aantal bijstandsgerechtigden in 2022 naar beneden bij. Daarom verlaagt het Rijk de rijksbijdrage Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG) voor de uitkeringslasten.
13. Wmo: dementie	We ontvingen van het Rijk subsidie voor de versterking van het aanbod van dagactiviteiten voor mensen met dementie.
14. Wmo: dementie	We ontvingen van het Rijk subsidie voor de versterking van het aanbod van dagactiviteiten voor mensen met dementie.
15. Wmo: Begeleiding	We indexeren de tarieven voor de Wmo maatwerkvoorziening Begeleiding structureel met ingang van 1 januari 2022.
16. Wmo: Begeleiding	In de decembercirculaire 2021 stelde het Rijk geld beschikbaar voor de indexering van de tarieven voor de Wmo maatwerkvoorziening Begeleiding.
17. Wmo: Woonvoorzieningen	De Wet maatschappelijke ondersteuning verplicht ons om wooncomplexen toegankelijk te maken voor inwoners met een beperking.
18. WVS jaarrekening 2021 - resultaat	Het Werkvoorzieningschap keerde het positieve exploitatieresultaat van de jaarrekening 2021 uit aan de deelnemende gemeenten.
19. WVS jaarrekening 2021 - reserve	In 2020 ontving het Werkvoorzieningschap geld van het Rijk om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen. Het deel dat overbleef reserveerde het Werkvoorzieningschap voor eventuele tegenvallers in 2021. Ook in 2021 bleken deze middelen niet nodig. WVS betaalt de gereserveerde middelen nu uit aan de deelnemende gemeenten.
20. Werkplein jaarrekening 2021	De bedrijfsvoeringskosten van het Werkplein zijn lager dan begroot. Oorzaken zijn onder andere minder inhuur personeel, beperkingen voor de dienstverlening door de coronacrisis en omdat een aantal ICT-projecten nog niet is opgestart. Ook ontving het Werkplein subsidies waar in de begroting nog geen rekening mee was gehouden.
21. Wet inburgering ontvangen budget	Voor de inburgering ontvangen we budget van het Rijk.
22. Wet inburgering Werkplein	Het Werkplein voert de Wet inburgering uit.
23. Aframen taakstelling webshop	De raad besloot de voorgenomen korting op de bijdrage Maatschappelijke Participatie voor volwassenen niet door te voeren. Daarmee komt de bezuiniging op deze regeling te vervallen.
24. Decembercirculaire 2021	We verwerken de financiële gevolgen van de decembercirculare 2021.
25. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

7. Volksgezondheid en milieu

Ontwikkelingen - Omgevingswet

Uitwerken beleid duurzaamheid en milieu

De Omgevingswet en de opgaven uit de Omgevingsvisie leiden tot extra werkzaamheden voor Duurzaamheid en Milieu. De beoogde datum van inwerkingtreding van deze wet is 1 januari 2023. De notitie Duurzaamheid en Milieu en de ontwerp-Omgevingsvisie met milieueffectrapportage dienen hiervoor als basis. We werken ze uit tot programma's en actueel uitvoeringsbeleid. De kosten voor de uitwerking zijn nog niet bekend. We verwerken de volgende onderdelen de komende jaren verder in programma's en beleid:

- verankeren van milieuaspecten in een omgevingsplan;
- beleid uitwerken voor duurzame mobiliteit;
- uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie opstellen;
- biodiversiteit versterken;
- aan overige programma's werken op basis van de omgevingsvisie.

Geluid en Omgevingswet

We zijn wettelijk verplicht om jaarlijks monitoring en beheersing van geluid uit te voeren. Daarvoor stellen we een basiskaart geluid gemeentelijke wegen op. Ook stellen we Geluid Productie Plafonds voor de industrieterreinen Vosdonk en Zwartenberg op. De jaarlijkse kosten ramen we op € 20.000. Op dit moment kan dit vanuit de bestaande budgetten voor duurzaamheid. We beoordelen later of er meer budget nodig is.

Luchtkwaliteit en Omgevingswet

We voeren vanuit de Omgevingswet de taken van de onderdelen luchtkwaliteit en omgevingsveiligheid uit. Daarbij brengen we de aandachtsgebieden in beeld en stellen een wettelijk verplicht luchtkwaliteitsplan op. Op dit moment kan dit vanuit de bestaande budgetten voor duurzaamheid. We beoordelen later of er meer budget nodig is. De uitvoering van de omgevingsveiligheid is al voorzien in de reguliere middelen.

Bodem en Omgevingswet

De gemeente gaat na invoering van de Omgevingswet bodemtaken uitvoeren die de provincie daarvoor uitvoerde. Er is nog geen duidelijkheid over basis- en verzoektaken voor de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant. Ook is er nog geen duidelijkheid over de financiële middelen die de Rijksoverheid hiervoor beschikbaar stelt. Dat weten we pas in het najaar van 2022. Voorlopig gaan we ervan uit dat de extra taken volledig financieel gecompenseerd worden.

Ontwikkelingen - Klimaatakkoord

Uitvoeringskosten en personele ontwikkelingen

De energietransitie versnelt fors. De Rijksoverheid liet de inzet van personeel in beeld brengen. Op basis van dat onderzoek schatten we in dat tot 2030 structureel 17-19 fulltime-eenheden

extra nodig zijn. In totaal onderscheidt het rapport 28 nieuwe of (sterk) geïntensiveerde taken die we moeten uitvoeren zoals:

- uitvoering en communicatie wijkuitvoeringsplannen transitievisie warmte;
- verduurzaming van eigen organisatie en vastgoed;
- verkeer en mobiliteit;
- civiele techniek;
- landbouw en natuur;
- juridisch en financieel.

Naast deze personele inzet zijn er ook aanzienlijke kosten, vooral voor technisch onderzoek. Eerder gaf de rijksoverheid aan deze kosten te vergoeden. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten maakt zich hier ook sterk voor. We gaan hier ook vanuit. Voorstellen voor extra capaciteit zullen volgen, maar dit is volledig afhankelijk van de bijdragen van de rijksoverheid. De werkelijke stijging van het aantal fulltime-eenheden bepalen we op het moment dat de vergoeding van de rijksoverheid duidelijk is. Voorlopig gaan we ervan uit dat de verhoging van de rijksbijdrage de kosten van extra personeel en onderzoeken zal compenseren. Dat zou neutraal zijn voor de begroting. Zodra hier duidelijkheid over is nemen we concrete gegevens op in de begroting.

Nationale Adaptatie Strategie

De Rijksoverheid stuurt met de Nationale Adaptatie Strategie aan op een klimaatrobuust Nederland. Dat heeft voor de gemeente Etten-Leur gevolgen en vraagt de komende jaren veel van ons. We moeten de leefomgeving klimaatadaptief inrichten, zodat we beter voorbereid zijn op de gevolgen van klimaatverandering. Het is de opgave om wateroverlast, hitte, droogte en overstroming te voorkomen. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen houden we rekening met klimaatverandering en kiezen passende maatregelen.

Momenteel werken we vooral aan klimaatadaptatie door uit te zoeken hoe we wateroverlast kunnen voorkomen en daarna passende maatregelen te treffen. We kunnen in 2023 met onze huidige begroting en uren vooruit. Voor de komende jaren verwachten we dat dat er meer geïnvesteerd en geëxploiteerd moet worden om Etten-Leur ook in de toekomst leefbaar te houden.

Ontwikkelingen - afval

Landelijk programma circulaire economie

Het ‘landelijk programma circulaire economie’ volgt het uitvoeringsprogramma ‘van afval naar grondstof’ op. Het Landelijk programma circulaire economie loopt in de periode 2021-2025. Het streven blijft om de hoeveelheid restafval te beperken en hoogwaardige recycling te stimuleren. Dit kan door goede afvalscheiding. De aandacht wordt gericht op kwalitatief beter ingezamelde afvalstromen. Optimale afvalscheiding aan de bron wordt dan nog belangrijker. We verwachten dat hier op termijn meer geld voor nodig is in de exploitatie, maar kunnen nu nog niet inschatten hoeveel geld.

Ontwikkelingen - overig

Groenbeheer: areaaluitbreiding en indexatie

Voor het groenareaal is areaaluitbreiding en indexatie niet geregeld. Daardoor groeit het groenbudget niet mee met de omvang van het areaal en de stijging van de prijzen. Per saldo kunnen we hierdoor steeds minder werk uitvoeren voor hetzelfde geld.

In 2023 is er uitbreiding van het groenareaal. Daardoor stijgen de kosten voor het beheer en daarom willen we deze uitbreiding ook doorvoeren in het beheerbudget. Het gaat om de projecten Van Bergenpark, de omgeving van de nieuwbouw van De Nobelaer en een deeloplevering van De Streek. Om het beheerbudget op peil te houden is een jaarlijkse indexatie nodig. Deze ligt op 4%.

In 2022 leggen we de raad een beheerkader voor waarin we de huidige onderhoudsafspraken onderbouwen en bevestigen.
In 2023 leveren we een nieuwe groenvisie met beheerdeel op. Het structureel regelen van areaaluitbreiding en indexatie wordt daar onderdeel van.

Vergunningen, toezicht en handhaving Omgevingsrecht

We onderzoeken of we samen met de gemeente Moerdijk de benodigde applicatie voor Vergunningen, Toezicht en Handhaving van het omgevingsrecht kunnen aanbesteden. Hierbij worden alle wettelijke verplichtingen waaronder een archiefmodule meegenomen. De kosten hiervan zijn nog niet bekend. We nemen de kosten bij de begroting 2023 mee.

Wat wilden we bereiken?

Een duurzame en gezonde leefomgeving creëren en behouden.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. Minder dan 45 % van de inwoners van 19 jaar en ouder heeft een Body Mass Index (BMI) van 25 en hoger.
   Minder dan 42 % van de inwoners van 19 jaar en ouder heeft een hoge emotionele/sociale eenzaamheidscore.

2. We beheren de gemeentelijke riool- en watervoorziening doelmatig en duurzaam om het (afval)watersysteem toekomstbestendig te maken.

3. De omvang huishoudelijk restafval (fijn afval) bedraagt maximaal 100 kg per inwoner.

4. De duurzaamheidsscore volgens TELOS[4] duurzaamheidsmonitor bedraagt minimaal 48,5 (schaal 1-100).

5. In 2030 wordt in West-Brabant 2,2 TWh grootschalig en 0,5 TWh kleinschalig aan duurzame elektriciteit opgewekt.

6. In 2030 zoveel als mogelijk woningen gereed of geïsoleerd te hebben voor de overstap naar een alternatief voor aardgas.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2021.

Wat is de stand van zaken in 2022?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

[4] universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling

Doelstelling 1: **Minder dan 45 % van de inwoners van 19 jaar en ouder heeft een Body Mass Index (BMI) van 25 en hoger.** **Minder dan 42 % van de inwoners van 19 jaar en ouder heeft een hoge emotionele/sociale eenzaamheidscore.**	
Uitvoering	**Toelichting**
1.1 We zetten samen met partners per wijk een netwerk op. De deelnemers helpen inwoners met het aanpakken van overgewicht, bewegingsarmoede, alcohol- en/of drugsproblemen en sociaal isolement. Het doel is gedrag te veranderen. Ook organiseren zij activiteiten ter preventie.	
1.2 We starten met de gefaseerde introductie van de aanbevelingen voor inwoners om op wijkniveau te komen tot een leefomgeving die de gezondheid van de bewoners beschermt, bewaakt en bevordert.	In 2022 verzamelt de GGD opnieuw op wijkniveau data over de gezondheid van onze inwoners. De resultaten hiervan verwachten we in het najaar van 2022. Deze data geven ons meer inzicht in de gezondheidssituatie per wijk. Op basis van deze gegevens formuleren we per wijk een aantal aanbevelingen. Die pakken we stapsgewijs op om de gezondheid van onze inwoners te bevorderen. We zoeken daarbij aansluiting bij al lopende projecten en initiatieven in de wijken.
1.3 We verlenen medewerking aan de Stichting Hartveilig Etten-Leur zodat we ook in 2022 over een dekkend AED netwerk (gebaseerd op het principe van de zes minutenzone) beschikken.	

Doelstelling 2: **We beheren de gemeentelijke riool- en watervoorziening doelmatig en duurzaam om het (afval)watersysteem toekomstbestendig te maken.**	
Uitvoering	**Toelichting**
2.1 We starten een onderzoek welke aanvullende maatregelen nodig zijn om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen en schade te voorkomen, weg te nemen of minstens te beperken. We houden daar bij elke reconstructie rekening mee.	
2.2 We werken samen met onze partners aan de verbetering van de waterhuishouding op het bedrijventerrein 'Vosdonk'. We verwachten dat de uitvoering op zijn vroegst in 2023 start. Voordat de uitvoering kan plaatsvinden, is akkoord van Waterschap Brabantse Delta nodig voor aanvullend budget. Als dat akkoord is spreken we met Prorail om een duiker onder het spoor aan te leggen. Ook moeten we een projectplanprocedure doorlopen (Waterwet) bij Waterschap Brabantse Delta. Pas daarna kunnen we het project voor uitvoering voorbereiden en aanbesteden.	

Doelstelling 3: De omvang huishoudelijk restafval (fijn afval) bedraagt maximaal 100 kg per inwoner.	Uitvoering	Toelichting
3.1 We zamelen het huishoudelijk afval gescheiden in en bestrijden zwerfafval actief.		
3.2 We kiezen voor een aanpak met aandacht voor preventie en toezicht op zwerfafval en illegaal storten. Dit doen we in samenwerking met de gemeente Breda.		
3.3 Vanaf juli 2022 moeten inwoners verpakkingsafval van plastic, blik en drinkpakken (PBD) zelf brengen naar ondergrondse perscontainers in de wijken. De huis-aan-huis inzameling hiervoor stopt op dat moment.		

Doelstelling 4: De duurzaamheidsscore volgens TELOS[1] duurzaamheidsmonitor bedraagt minimaal 48,5 (schaal 1-100).	Uitvoering	Toelichting
4.1 Op 1 juli 2022 zijn we voor het onderdeel milieu en duurzaamheid voorbereid op de Omgevingswet.		
4.2 De ambities en doelstellingen voor milieu en duurzaamheid zijn opgenomen in de Omgevingsvisie.		
4.3 We voeren het gemeentelijk saneringsprogramma geluid uit.		
4.4 We stellen voor de externe veiligheid aandachtsgebieden voor risicobronnen vast. Het gaat om (bedrijfsmatige) activiteiten waar de omgeving risico en hinder van kan ondervinden. De vaststelling vindt plaats voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.		
4.5 We nemen maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering te bestrijden. We doen dit aan de hand van een uitvoeringsprogramma.		
4.6 We stellen in overleg met partners een 'Transitievisie warmte' voor de gehele gemeente op.		

Doelstelling 5: In 2030 wordt in West-Brabant 2,2 TWh grootschalig en 0,5 TWh kleinschalig aan duurzame elektriciteit opgewekt	Uitvoering	Toelichting
5.1 We stellen programma's en actieplannen op. Daarbij betrekken we netbeheerder Enexis, bedrijven en lokale initiatieven. Het doel is om de lokale opgave uit de Regionale Energie Strategie vóór 2030 te halen.		Door transportschaarste op het elektriciteitsnet kunnen een aantal projecten voor 'grootschalig zon op dak' voorlopig niet uitgevoerd worden.
5.2 Als onderdeel van de Omgevingsvisie stellen we beleid voor zonneparken en windmolens vast.		

Doelstelling 6: In 2030 zoveel als mogelijk woningen gereed of geïsoleerd te hebben voor de overstap naar een alternatief voor aardgas.	Uitvoering	Toelichting
6.1 We organiseren wijkacties om isolatie van woningen op het benodigde niveau te brengen.		

1 universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling

Financiele ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Actualisatie begroting 2022-2026					
1. Asbestsanering wegen	-60	0	0	0	0
2. Overig	-94	-93	-93	-93	-93
Totaal wijzigingen	**-154**	**-93**	**-93**	**-93**	**-93**

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Asbestsanering wegen	We saneren enkele asbestverontreinigingen in wegen op het kabeltracé van Enexis. We brengen dit ten laste van Onvoorzien in programma 0.
2. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Ontwikkelingen - Omgevingswet

Uitvoeren Omgevingsvisie

We schetsen de ambities en doelen voor de toekomst in de Omgevingsvisie. De ambities zijn hoog.

We breiden de woningvoorraad tot 2040 uit met 3.800 woningen. Een derde van de woningen komt in bestaande woonwijken,
twee derde van de woningen bouwen we in nieuwe woonwijken. De komst van nieuwe woonwijken is gekoppeld aan de aanleg van randwegen en een tunnel onder het spoor.

De komende jaren maken we de plannen. We maken geld vrij voor onder andere onderzoek, overleg en grondverwerving.
De randwegen en de tunnel hebben een functie voor heel Etten-Leur; de kosten mogen daarom slechts voor een deel ten laste van de grondexploitatie komen.

Totdat de aanleg van de randwegen start nemen we tussentijdse maatregelen om de afwikkeling van het verkeer op bestaande wegen te verbeteren. Een extern bureau deed daarvoor aanbevelingen. We nemen voorlopige bedragen op, bij het opstellen van de begroting zijn de kosten waarschijnlijk beter in beeld.

Voor de invulling van deze opgave is extra personele capaciteit nodig. Deze capaciteit is niet in de bestaande organisatie beschikbaar. Om deze plannen op te pakken hebben we op termijn 3 tot 5 extra fte nodig. Het gaat dan om projectleiding, begeleiding van technische uitwerking, expertise in grondzaken (voor verwerving en contractvorming), subsidies, verkeer en communicatie. Een deel van deze kosten kunnen we onderbrengen in een algemeen voorbereidingskrediet en een deel komt ten laste van de begroting.

Wat wilden we bereiken?

In Etten-Leur is het goed wonen, werken en recreëren.

Wat zijn onze doelstellingen?

1. De score voor de sociaal-culturele woonomgeving (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 50.

2. Etten-Leur bouwt gemiddeld 200 woningen per jaar.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2021.

Wat is de stand van zaken in 2022?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: De score voor de sociaal culturele woonomgeving (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 50.	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.1 We stellen een herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied' vast.		
1.2 We leggen tijdig (vóór 1 juli 2022) het ontwerp ter inzage van bestemmings- en wijzigingsplannen die in voorbereiding zijn. Zo voorkomen we extra werk omdat we deze plannen anders alsnog aan moeten passen aan de nieuwe wetgeving. Voor nieuwe initiatieven bekijken we of deze datum nog haalbaar is of dat het plan overeenkomstig de richtlijnen van de Omgevingswet opgesteld moet worden.		
1.3 We stellen de omgevingsvisie vast. Het gaat om allesomvattende afspraken voor de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie is daarmee de basis voor het omgevingsplan en de omgevingsprogramma's.		
1.4 Op 1 juli 2022 voldoen we aan de eisen van de Omgevingswet voor de omzetting van geldende bestemmingsplannen, verordeningen, werkprocessen en een deel van het Activiteitenbesluit naar het omgevingsplan.		
1.5 We voldoen aan de minimale eisen voor aansluiting op het landelijke portal voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).		
1.6 We verwerven gronden afhankelijk van de keuzes in de omgevingsvisie voor stedelijke uitbreiding. Eventuele verwerving van gronden op strategische binnenstedelijke locaties (waaronder het bedrijventerrein) is afhankelijk van het aanbod.		
1.7 Op 1 juli 2022 voldoen we aan de eisen van de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen.		

Doelstelling 2: Etten-Leur bouwt gemiddeld 200 woningen per jaar.	Uitvoering	Toelichting
2.1 We verwachten in 2022 ongeveer 500 woningen aan de woningvoorraad toe te voegen. Op basis van de plannen verwachten we deze verdeling naar woningtype: 70% appartement en 30% grondgebonden woning. De verdeling in categorie is: 45% sociale huur, 4% middeldure huur en 51% middeldure en dure koop.		
Bij woningbouwplannen spreken we af hoeveel huurwoningen (sociaal en middelduur) en goedkopere koopwoningen onderdeel van het plan zijn. We werken per saldo aan een gevarieerd aanbod van woningen in uiteenlopende prijsklassen en voor diverse doelgroepen.		
2.2 We spelen actief in op uiteenlopende actuele huisvestingsvraagstukken en bieden ruimte voor vernieuwende woonvormen zoals tiny houses, hout(skelet)bouw en vormen van wonen en zorg.		
2.3 We actualiseren samen met onze partners de opgaven 'wonen met zorg' en maken daar passende prestatieafspraken over.		
2.4 We vertalen de in 2021 vastgestelde kaderafspraken met woningcorporatie Alwel en de Huurdersbelangenvereniging, naar actie- en gebiedsplannen.		
2.5 De woningen die we bouwen voldoen aan de behoeften. Deze onderzoeken we elke 3-4 jaar. We werken per woningbouwplan de kaders uit. De raad stelt deze vast. In 2022 voeren we samen met Alwel het onderzoek uit.		
2.6 We stemmen onze woningbouwplannen jaarlijks af met de regio en provincie.		

Financiele ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we wel toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Actualisatie begroting 2022-2026					
1. Bestemmingsplannen	-60	0	0	0	0
2. Overig	0	0	0	0	0
Totaal wijzigingen	**-60**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Bestemmingsplannen	Voor ondersteuning bij het opstellen en het herzien van bestemmingsplannen bij nieuwe ontwikkelingen hebben we extra budget nodig.
2. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

Paragrafen

Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten moeten we een aantal verplichte paragrafen bij de begroting en het jaarverslag opnemen, dit zijn:
Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Naast deze verplichte onderdelen nemen we ook een paragraaf Investeringen op. De belangrijkste ontwikkelingen in 2022 en voor de jaren 2023-2026 leest u hieronder.

Lokale heffingen

Lokale lastendruk

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) geeft jaarlijks de 'Atlas van de lokale lasten' uit.
Deze Atlas laat de woonlasten (afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerendezaakbelasting) zien per gemeente en geeft de positie aan die de gemeenten ten opzichte van elkaar innemen.
Op basis van de COELO-Atlas 2022 van goedkoopste gemeenten nemen we de vierde plaats van West-Brabant in.

Aanpassing tarieven

Belastingen
De stijging van de belastingtarieven baseren we op de door het Centraal Planbureau gepubliceerde cijfers van
de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'. In 2022 stijgen de tarieven met 1,6%.

Leges
Bij de stijging van de leges volgen we de stijging van de loonkosten. Dat doen we omdat de legeskosten vooral bestaan uit loonkosten. We gaan uit van een stijging met 1,9% in 2022.

De uitgangspunten voor de berekeningen van de leges en tarieven van de gemeentelijke opbrengsten leest u hier.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Uitgangspunten

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen alle bekende risico's waarvoor we geen maatregelen nemen en de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit de mogelijkheden en de middelen die de gemeente heeft (of kan hebben) om onvoorziene kosten op te vangen. Door de financiële risico's te beheersen en de weerstandscapaciteit hierop af te stemmen, voorkomen we dat elk risico dat zich voordoet direct dwingt tot bezuinigen of om de tarieven te verhogen.

Project Nobelaer

Stand van zaken eerste bestuursrapportage 2022

Realiseren van maatschappelijke effecten

Door de raadsbesluiten van 11 februari 2014, 22 februari 2016, 8 november 2016 en 30 oktober 2018 om nieuwbouw voor De Nobelaer te realiseren op het Banakker-terrein worden de effecten gerealiseerd met betrekking tot:

- de ontplooiing en ontwikkeling van kinderen en jongeren in hun diverse leefmilieus op school, in het gezin en in hun vrije tijd;
- alle inwoners komen op een laagdrempelige manier in aanraking met vormen van kunst en cultuur onder andere ter bevordering van de sociale verbondenheid;
- er is sprake van een betaalbaar cultuuraanbod met behoud van de bestaande functies van Nieuwe Nobelaer.

Politiek-bestuurlijk en draagvlak

Draagvlak voor nieuwbouw De Nobelaer is groot. Alle genoemde raadsbesluiten zijn bijna unaniem genomen. De overleggroep met de omgeving spreekt zich steeds positief uit over de planvorming.

Algemene en externe omgeving

Met de inwoners communiceren we over de uitvoering en inrichting van het openbaar gebied rondom de nieuwbouw. We doen dat via de overleggroep omgeving, via social media, nieuwsbrieven en de website.

Op 13 april hadden we een laatste bijeenkomst met de overleggroep omgeving, waarin we hen rondleidden door het nieuwe Cultuurhuis.

We leggen het openbaar gebied gefaseerd aan. De eerste twee fases tussen het nieuwe zwembad en het Cultuurhuis De Nobelaer zijn opgeleverd. Voor de laatste fase ronden we het inrichtingsplan en het bestek af. In deze fase nemen we ook de verplaatsing van de bypass van de rotonde aan de Rode Poort – Parklaan – Anna van Berchemlaan mee. Bij het opstellen van het inrichtingsplan betrokken we Stichting Nieuwe Nobelaer. Het voorlopig ontwerp bespraken we met de overleggroep omgeving. Zij waren enthousiast over het ontwerp. Voor de bouwvakantie rondden we de aanbesteding af en gaven we opdracht aan de aannemer. In september startten de werkzaamheden met de verplaatsing van de bypass. De aannemer leverde eind april de laatste fase op. Begin mei plaatsen we in eigen beheer de laatste beplanting.

Veiligheid

Niet van toepassing.

Financiën

De raad besloot op 22 februari 2016 om het taakstellend krediet voor de realisatie van de nieuwbouw opnieuw vast te stellen. De aanbesteding voor de bouw startte in oktober 2017.
Uiteindelijk ontvingen we in de Europese niet-openbare aanbesteding één inschrijving. Naar onze mening was dit geen inschrijving waarop gunning van de opdracht kon plaatsvinden. Duidelijk was dat het budget uit februari 2016 voor het hele project (Banakker, Nieuwe Nobelaer en inrichting openbaar gebied) ontoereikend was in de huidige marktsituatie.
We stelden in oktober 2018 de raad daarom voor extra budget voor het project beschikbaar te stellen en een nieuwe aanbesteding te starten. Op 30 oktober 2018 besloot de raad het gevraagde extra budget beschikbaar te stellen. Hoewel nog een aantal herstelpunten moet worden verholpen en de eindafrekening nog moet worden opgemaakt, verwachten we het project binnen het nieuwe projectbudget van 2018 te realiseren.

Stand van zaken eerste bestuursrapportage 2022

Planning

Na het succesvol afronden van de tweede aanbesteding gaven we op 17 april 2020 Bouwbedrijf Vrolijk BV opdracht voor de bouw van het nieuwe Cultuurhuis De Nobelaer. De bouw startte op 18 juni 2020 met het boren van de eerste paal. Het bereiken van het hoogste punt is op 16 maart 2021 gevierd.

De oplevering stond gepland op 22 oktober 2021. Met name in de ruwbouwfase liep de aannemer vertraging op. Die vertraging kon de aannemer niet meer volledig inlopen. Op 24 december 2021 leverde Bouwbedrijf Vrolijk B.V. de nieuwbouw van het Cultuurhuis De Nobelaer aan ons op.

Kwaliteit uitvoering

De raad volgt de kaders van het proces van de nieuwbouw via hun klankbordgroep. Ook informeren we de raad schriftelijk wanneer daarvoor aanleiding is.

Capaciteit organisatie en samenwerking partners

Het project vergt een forse inspanning van de organisatie. We hebben daarvoor een projectorganisatie opgezet. We betrekken de Stichting Nieuwe Nobelaer daarbij intensief. De stichting participeert mee in alle fasen van het project.

Risico's

Met het verstrekken van de opdracht en de daadwerkelijke start van de bouw waren de risico's van de aanbesteding voor de bouw verdwenen. Uiteraard resteerden nog wel de risico's bij de realisatie van een dergelijk complex bouwwerk voor geld, planning en kwaliteit. Door intensief bouwtoezicht en regelmatige bouwvergaderingen probeerden we de risico's zo veel mogelijk te beperken. Alle aanbestedingstrajecten zijn succesvol afgerond.

Tijdens de oplevering constateerden we een aantal herstelpunten. Ook komen er tekortkomingen aan het licht nu Stichting Nieuwe Nobelaer de nieuwbouw in gebruik heeft genomen. Een aantal van deze punten is al verholpen, de andere volgen de komende periode. Een aantal werkzaamheden kan pas in de zomer worden opgepakt.

Op 24 december 2021 namen we de theatertribunes niet af van de gecontracteerde leverancier. We vonden dat de tribunes teveel gebreken hadden. We stelden de leverancier in gebreke en eisten dat op zo kort mogelijke termijn de theatertribunes conform bestek worden geleverd. De tribune in de dramastudio is inmiddels conform bestek. De tribune in de grote zaal is dat nog niet. Hier zijn tijdelijke maatregelen voor getroffen zodat voorstellingen op een veilige wijze door kunnen gaan. De definitieve aanpassingen aan de tribune worden in de zomerperiode doorgevoerd.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Om ervoor te zorgen dat kapitaalgoederen, bijvoorbeeld gebouwen en wegen, lang mee gaan is onderhoud nodig.
In deze paragraaf beschrijven we het beleid over het onderhoud van kapitaalgoederen.
Ook geven we informatie over de uitgaven voor dit onderhoud.

De kapitaalgoederen verdelen we in:
- kapitaalgoederen openbaar gebied;
- kapitaalgoederen gebouwen;
- kapitaalgoederen sportaccommodaties.

Ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied

Kwaliteitsniveaus beheer openbare ruimte

De kwaliteitsniveaus die we in de begroting 2022 opnamen gebruiken we ook in 2023.

Wegbeheer

We beoordelen de onderhoudsvoorziening voor verhardingen iedere twee jaar. Na de globale visuele weginspectie in 2022 herberekenen we de onderhoudskosten aan alle verhardingen. Door de bezuinigingen van 2021 pasten we de kwaliteitsniveaus aan. Hierbij geldt uiteraard dat de veiligheid van het openbaar gebied voorop staat.

Groenbeheer

We koppelen grootschalige werkzaamheden in het openbaar groen aan de planning voor werkzaamheden aan de weg en/of riool. In 2023 staat een groot aantal werkzaamheden aan riolering en wegen (civieltechnische werkzaamheden) op de planning. Aanpassing of vervanging van het openbaar groen is dan ook noodzakelijk. Het budget voor het beplanten van opengevallen plaatsen (inboet) nemen we op in de exploitatiebegroting. Eventuele aanpassingen in het groenbeheer voeren we door vanaf 2023.

Westpolderplas

In 2022 is het onderzoek naar de blauwalgenproblematiek afgerond. Hiermee zijn de benodigde maatregelen tegen de blauwalgen bekend. Er vond nog geen doorrekening plaats, waardoor de financiële gevolgen voor 2023 momenteel nog niet bekend zijn.

Afvalinzameling

In 2023 starten we met het vervangen van de ondergrondse containers voor glas en textiel.
De ondergrondse containers voor textiel worden dan gelijk voorzien van een paslezer om te voorkomen dat er ander afval in gestort wordt.

Ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen gebouwen

Op dit moment bespreken we de volgende veranderingen in het gebouwen bestand:

- verkopen van het vergadercentrum op de Markt;
- nieuwbouw van de huisvesting voor Jeugdland;
- afstoten van huisvesting voor scouting Tarcisius aan de Vijfhuizenweg door privatisering;
- onderzoek naar nieuwbouw voor de scouting aan de Kokkenstraat en de Lambertusstraat.

Het verduurzamen van panden verdient aandacht. Hiervoor is nog geen budget opgenomen in het onderhoudsplan.

Financiering

Financiering

2022

Door een tekort aan liquide middelen sloten we in het eerste kwartaal 2022 twee langlopende leningen van elk € 10 miljoen af.
De rente op de kapitaalmarkt steeg de afgelopen periode. De rentepercentages van de afgesloten leningen zijn:
0,695% (looptijd 10 jaar) en 1,38% (looptijd 15 jaar).

We verwachten dat de rente dit jaar verder zal stijgen. We sluiten een langlopende lening af, wanneer financiering met
kasgeld (door de kasgeldlimiet) niet meer mogelijk is.

2023-2026

In onze berekeningen gebruiken we twee rentepercentages:

- een rentepercentage voor het Grondbedrijf: 1,18%

- een rentepercentage voor de overige investeringen: 0,5%.

Voor de kadernota 2023-2026 hanteren we de percentages die we in de begroting 2022 gebruikten.
De regelgeving schrijft voor hoe we deze percentages moeten bepalen.

Bij het opstellen van de begroting 2023 bepalen we de definitieve percentages.

Bedrijfsvoering

Algemeen

Voor de organisatie is het uitgangspunt het realiseren van de toekomstvisie (2012), het nieuwe raadsprogramma en het beleidskader 2022-2026. Om dit te bereiken, blijft de organisatie zich ontwikkelen. In de toekomstvisie stond al dat we een organisatie moeten zijn die flexibel, ondernemend, klantgericht en innovatief is. Vanuit het nieuwe raadsprogramma krijgt communicatie, participatie en inlevingsvermogen de komende jaren meer aandacht. We werken daarom aan teamoverstijgend werken, aan denken vanuit de klant en samenwerken met inwoners en andere partners, we sturen op resultaat en werken met sturingsinformatie. Tot slot zorgen we voor ruimte voor experimenteren, leren en vernieuwing.

Loonkosten

De collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) heeft een looptijd tot 1 januari 2023.

Voor de loonkosten maken we een inschatting van de CAO stijging. Hiervoor gebruiken we de indexcijfers van het Centraal Plan Bureau. Deze cijfers gebruikt de Rijksoverheid ook bij het opstellen van de circulaires van het gemeentefonds.

Verbonden partijen

Ontwikkelingen

Onze uitgangspunten bij regionale samenwerking zijn kwaliteitsverbetering, krachtenbundeling en kostenbeheersing.
In deze paragraaf melden we kort de bijzonderheden voor 2023 en de jaren daarna.

Gemeenschappelijke Regeling Regio West Brabant (RWB)
De RWB werkt volgens haar actieprogramma 2019-2023 aan een krachtige regio op de thema's economie, arbeidsmarkt, ruimte en mobiliteit. RWB bereidt het vervolg op dit actieprogramma eind 2022 voor. Hierbij betrekt RWB de gemeenteraden. Het actieprogramma 2023-2027 biedt RWB in het voorjaar van 2023 aan de raden aan.

Gemeenschappelijke Regeling ICT West-Brabant West (ICT WBW)
ICT WBW werkt samen met de deelnemers aan de 'visie 2025' die antwoord geeft op de vraag op welke manier de deelnemers om willen gaan met ICT-ontwikkelingen en welke rol de samenwerking (met elkaar en met ICT WBW) daarin speelt.
ICT WBW denkt samen met de deelnemers na over het ontwikkelen van een nieuwe werkplek die past bij de huidige technologische ontwikkelingen en de behoefte van de deelnemers.

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden en West-Brabant
Elementen in de rechtspositie van de brandweervrijwilligers zijn in strijd met Europese wet- en regelgeving. Een landelijke stuurgroep werkt oplossingen uit. De effecten hiervan worden in 2023 zichtbaar.

Het doel in 2023 is de samenleving redzamer te maken. Daarom is in 2022 de Risk Factory van start gegaan die ook in 2023 verder ingezet wordt. Hierin wordt met realistische en interactieve scenario's geoefend. Voorbeelden hiervan zijn brandgevaar, phishing, verkeersveiligheid, groepsdruk en 1-1-2 bellen. Kinderen en senioren leren en ervaren hier hoe te handelen op deze gebieden.

Gemeenschappelijke Regeling schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten regio West-Brabant
De gemeenschappelijke regeling wordt in 2022-2023 regionaal geëvalueerd.

Gemeenschappelijke Regeling West-Brabants Archief (WBA)
In 2023 voert WBA de nieuwe beleidsvisie uit. De digitale dienstverlening vraagt de komende jaren extra aandacht. De nieuwe website en portal, die WBA in 2023 in gebruik neemt, levert hieraan een grote bijdrage. Het WBA ondersteunt zijn deelnemers om verbeteringen in hun informatiehuishouding door te voeren. Dezelfde ondersteuning levert het WBA bij wettelijke ontwikkelingen die haar deelnemers raken.

Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap Noord-Brabant (WVS)
In de komende jaren wordt de samenwerking tussen WVS, Werkplein Hart van West-Brabant en de intergemeentelijk sociale dienst Brabantse Wal verder uitgebouwd.

WVS start een onderzoek naar de mogelijkheden om het Groenbedrijf van WVS voor een bredere doelgroep in te zetten en (structureel) betaald werk te bieden aan personen die de stap naar de reguliere arbeidsmarkt (nog) niet kunnen maken. WVS wil meer personen met een afstand tot de arbeidsmarkt kans op betaald werk bieden en tegelijkertijd blijven voldoen aan groenonderhoud zoals WVS dat nu voor de WVS-gemeenten uitvoert.

Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke Sociale Dienst Werkplein Hart van West-Brabant
Werkplein voert de nieuwe visie op dienstverlening, die in 2021 werd vastgesteld, verder in.

Gemeenschappelijke Regeling voor Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant
Het regionale beleidskader 2022 tot en met 2025 geeft de samenwerking verder vorm. Centrumgemeente Breda werkt dit regionale beleid, na afstemming met en goedkeuring van de regiogemeenten, uit in opdrachten aan uitvoeringsorganisaties en zet de regionale middelen zo efficiënt in.

Gemeenschappelijke Regeling Beschermd Wonen regio Breda
De GR Beschermd Wonen richt zich op het gezamenlijk borgen van de toegang tot beschermd wonen voor de inwoners van de deelnemende gemeenten. De regeling zet de komende jaren in op het intensiveren van de samenwerking van de deelnemende gemeenten op beleidsmatig en uitvoerend niveau. Hierbij is nadrukkelijk oog voor een verantwoorde bekostiging en financiering van beschermd wonen.

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)
Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet verandert de regelgeving voor de fysieke leefomgeving ingrijpend. De inzet van de wetgever is om het wettelijk verplichte basistakenpakket (VTH) beleidsneutraal om te zetten. De OMWB heeft diverse malen aangegeven dat de gemeenten rekening moeten houden met een kostenstijging.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD)
Eind 2022 start de GGD -samen met haar nieuwe bestuur, inwoners, gemeenten en andere partners- met het herijken van de meerjarenvisie ‘Agenda van de Toekomst’. Daarbij heeft GGD West-Brabant nadrukkelijk oog voor de maatschappelijke gevolgen van de coronacrisis en de impact van corona op de Publieke Gezondheid.

Gemeenschappelijke Regeling ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)

De ontwikkelingen bij RAV zijn gericht op de best passende zorg voor een patiënt en op zorgcoördinatie. RAV gaat meer samenwerken met ketenpartners zoals huisartsen(posten) en de GGZ, om zo te kijken waar de patiënt het beste geholpen kan worden. Ook vinden er ontwikkelingen plaats op personeelsgebied (bijvoorbeeld duobanen waarbij personeel zowel in het ziekenhuis als bij de RAV werkt).

Een andere grote ontwikkeling is zorgdifferentiatie. RAV kijkt welk niveau zorg er nodig is, waarna het juiste team deze zorg gaat verlenen. Hierdoor hoeft niet al het personeel dezelfde kennis en bevoegdheden te hebben, waardoor er meer ruimte over blijft voor de complexe zorg. Dit alles draagt bij aan het verlenen van de best mogelijke zorg.

Grondbeleid

Grondbeleid

In deze paragraaf geven we een toelichting op het grondbeleid. Naast de algemene ontwikkelingen benoemen we de risico's.
Ook lichten we een aantal wijzigingen in reserves toe.

Algemene ontwikkelingen

We werken aan een omgevingsvisie die een beeld geeft van de veranderingen in het bestaand stedelijk gebied en van de toekomstige uitbreiding daarvan tot 2040. Voor alle projecten maken we een planning en een berekening van kosten en inkomsten. Dit doen we in het Uitvoeringsprogramma omgevingsvisie.

Wonen

De afspraken over de woningbouwproductie voor de periode 2020 - 2035 baseren we op de provinciale Bevolkings- en woningbouwbehoefteprognoses. Volgens deze prognoses is de opgave voor Etten-Leur de oplevering van nog minstens 2.400 woningen.

De gemeenten in de regio Breda deden de rijksoverheid een aanbod om samen met de regio Tilburg tot 2040 een deel van het landelijk woningtekort op te lossen. Etten-Leur doet daaraan mee. De opgave kan oplopen tot 3.800 woningen als Rijk en regio's tot afspraken komen.

Het gemeentelijk woningbouwprogramma in deze kadernota baseren we voorlopig op het regionale aanbod. Later vertalen we het gemeentelijk woningbouwprogramma in het 'Beleidskader 2022-2025'. De woningen komen op diverse binnenstedelijke locaties en op nieuwe locaties buiten bestaand stedelijk gebied. De gemeenteraad neemt hierover in de omgevingsvisie een besluit.

Een overzicht van het regionale aanbod per 1 januari 2023 leest u in het woningbouwprogramma 2023-2026.

Woningbouw 2023-2026 in m2

verkopen woningbouw in m² gemeentelijke locaties	Prognose 2023	2024	2025	2026	> 2026	Totaal
Schoenmakershoek-Oost		25.567				25.567
Haansberg-Oost		14.547	11.988	13.947		40.482
Wipakker		5.678				5.678
Uitleglocatie			50.000	50.000	50.000	150.000
Meeuwisdijk				1.650	10.850	12.500
Nobelaer	5.500					5.500
Totaal	**5.500**	**45.792**	**61.988**	**65.597**	**60.850**	**239.727**

Woningbouw 2023-2023 oplevering

Oplevering in aantallen:

gemeentelijke locaties	Prognose 2023	2024	2025	2026	> 2026	Totaal
Totaal	**52**	**187**	**254**	**241**	**1.951**	**2.685**

locaties derden	Prognose 2023	2024	2025	2026	> 2026	Totaal
Totaal	**411**	**52**	**9**	**15**	**0**	**487**
Totaal aantal woningen	**463**	**239**	**263**	**256**	**1.951**	**3.172**

Oplevering in aantallen:

per categorie	Prognose 2023	2024	2025	2026	> 2026	Totaal
sociale huur grondgebonden	-	-	54	54	478	586
sociale huur appartementen	187	20	-	-	-	207
Totaal sociale huur	**187**	**20**	**54**	**54**	**478**	**793**
middeldure huur grondgebonden	-	-	22	22	252	296
middeldure huur appartementen	10	10	-	-	-	20
Totaal middeldure huur	**10**	**10**	**22**	**22**	**252**	**316**
dure huur grondgebonden	-	-	-	-	-	-
dure huur appartementen	-	-	-	-	-	-
Totaal dure huur	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
goedkope koopwoningen	21	8	33	33	508	603
goedkope koop appartementen	-	32	-	-	-	32
Totaal betaalbare koop < € 270.000	**21**	**40**	**33**	**33**	**508**	**635**
middeldure koopwoningen	42	66	64	62	326	560
middeldure koop appartementen	50	10		15	-	75
Totaal betaalbare koop < € 355.000	**92**	**76**	**64**	**77**	**326**	**635**
dure koopwoningen	78	60	42	33	165	378
dure koop appartementen	73	25	-	-	-	98
Totaal dure koop	**151**	**85**	**42**	**33**	**165**	**476**
bouwkavels	2	8	48	37	222	317
bouwkavels CPO*	-	-	-	-	-	-
Totaal bouwkavels	**2**	**8**	**48**	**37**	**222**	**317**
Totaal	**463**	**239**	**263**	**256**	**1.951**	**3.172**

*CPO: Collectief Particulier Opdrachtgeverschap

Werken

Bedrijventerreinen

In 2017 zijn in regionaal verband met de provincie afspraken gemaakt over de bedrijventerreinen. Hergebruik heeft de hoogste prioriteit. In de loop van 2023 maken de gemeenten en provincie nieuwe programma-afspraken tot 2030. Etten-Leur wil vooral via herontwikkeling van bestaand bedrijventerrein aan de vraag voldoen. Door het ontbreken van geschikte en rendabele locaties gaan we niet over tot de aanleg van nieuw bedrijventerrein. In de omgevingsvisie nemen we daarover een besluit.

Een overzicht van de totale voorraad aan bedrijfskavels bij het Grondbedrijf leest u in de bijlage 'Uitgifte bedrijventerreinen, kantoorlocaties en detailhandel 2023-2026'. Wanneer we de voorraad bedrijfskavels afzetten tegen de prognose, dan blijkt dat de bestaande voorraad voor kleinschalige bedrijvigheid tot 2022 voldoende is. Om ook na deze periode te kunnen voorzien in bedrijfsgrond kochten we de locatie Oude Kerkstraat 2 aan. Deze locatie is na sanering op 19 april 2022 aan ons overgedragen. De overdracht verwachten we medio april 2022. Grootschalige bedrijven (meer dan een hectare) kunnen we op deze locatie maar zeer beperkt onderbrengen. Behalve de gemeente hebben ook anderen een beperkt aantal bedrijfskavels in de verkoop.

Detailhandel

Bij detailhandel ligt het accent op het Winkelhart en wijk- en buurtcentra. Samen met vastgoedeigenaren en ondernemers kijken we naar de positie van het Winkelhart en andere centra. We werken aan concrete maatregelen om de leegstand aan te pakken. Ook bestaat de noodzaak om het totale winkelaanbod terug te brengen. In de omgevingsvisie staan voorstellen.

Kantoren

Etten-Leur heeft geen gronden meer beschikbaar voor de bouw van kantoren. In regionaal verband zijn afspraken gemaakt om daar waar mogelijk het volume te laten krimpen.

Bedrijventerreinen 2023-2026

bedrijventerreinen in m²	Prognose 2023	2024	2025	2026	> 2026	Totaal
Vosdonk-Zuid						
Kavel + woning	3.597	2.146				5.743
Vosdonk-Noord						
Oude Kerkstraat	20.284	12.908	12.908	12.908	12.908	71.916
Totaal	**23.881**	**15.054**	**12.908**	**12.908**	**12.908**	**77.659**

Reserve Cultuur

De storting in deze reserve is niet gebaseerd op een afsprakenkader of verordening van een hogere overheid. De storting en aanwending van deze gelden vloeien voort uit de gestelde doelen in de nota Cultuur, toerisme & recreatie en de nota grondbeleid.
In de nota grondbeleid is opgenomen dat:

Ter realisatie van kunstwerken en culturele elementen in de wijken een reserve Cultuur is opgericht. Voeding vindt plaats door middel van storting per uitgeefbare m² bouwgrond. Het bedrag dat per m² wordt afgedragen, wordt bij de evaluatie van de beleidsnota cultuur, toerisme & recreatie vastgesteld.

De voeding van de reserve vindt plaats door een opslag op de grondprijs van € 0,50 per verkochte m² bouwgrond, die niet in een eerder stadium bebouwd was. Het selecteren van de kunstenaar wordt begeleid door een aantal vaste commissieleden Cultuur in de wijken, aangevuld met een vertegenwoordiging uit de wijk. Het zijn uiteindelijk de wijkbewoners zelf die beslissen, wat er met de door hen gestorte bijdrage, aan kunst wordt gerealiseerd.

Afwisselend worden een “oude” wijk (Baai, Grauwe Polder en Trivium) en een “nieuwe” wijk (Schoenmakerhoek + Oost en de Streek) voorzien van een kunstwerk. Het streven is om, nadat een wijk zijn voltooiing nadert, het proces voor de realisatie van een kunstwerk op te starten. Op dit moment gebeurt dit in Schoenmakershoek. Vanuit Schoenmakershoek is € 56.455 gestort in de reserve.
In de Streek is € 51.311 gestort. Voor de Baai, Grauwe Polder en Trivium is ongeveer € 30.000 per locatie beschikbaar.

Hoewel het nergens expliciet omschreven staat, mogen de kopers van de grond verwachten dat de door hen betaalde opslag ook aangewend zal worden voor deze kunstwerken en culturele elementen in de woonwijk. Het aanwenden van de in de reserve gestorte gelden blijft echter een bevoegdheid van de gemeenteraad, zonder dat daar (formeel) verantwoording over afgelegd hoeft te worden. Maar mogelijk kan de opslag op de grondprijs betwist worden als deze voor andere doeleinden, dan kunst in de wijk, aangewend wordt.

Omdat de koppeling met de nota Cultuur, toerisme & recreatie steeds verder vervaagt, is het tijd om de storting in een afzonderlijke reserve te heroverwegen. Een betere optie is, om bij de aanleg van een nieuwe woonwijk, het kunstelement op te nemen in de grondexploitatie (zoals we dat bijvoorbeeld ook al doen met de speelvoorzieningen). Het voordeel daarvan is dat het geen afzonderlijke storting meer is waar door derden rechten aan ontleend kunnen worden en er de mogelijkheid is om kunst met functionaliteit te combineren (bijvoorbeeld de fietser in Attelaken).

We stellen voor om:

- het huidige vrij besteedbare deel van de reserve Cultuur (€ 187.000) aan te wenden voor kunstwerken en
  culturele elementen in de wijken;
- de storting in de reserve Cultuur met ingang van 1 januari 2023 te laten vervallen;
- binnen grondexploitaties in uitleggebieden een bedrag op te nemen voor kunst in de wijk.

Reserve Compenserend Groen en reserve Landschapsbeleid en beheer

De storting in deze reserves is gebaseerd op het afsprakenkader tussen de provincie en de gemeenten uit de regio West-Brabant. De juridische basis is de provinciale Omgevingsverordening.
In de reserve Compenserend Groen storten we de bijdragen die we als gemeente zelf verschuldigd zijn als we woningbouw of bedrijventerreinen realiseren. In de reserve Landschapsbeleid en beheer worden de bijdragen van derden gestort die zij op basis van de provinciale Omgevingsverordening moeten betalen.

In het onderstaande schema zijn de verschuldigde percentages opgenomen.

Ontwikkeling	Investering in kwaliteitsverbetering
Stedelijke uitbreiding in zoekgebieden voor stedelijke ontwikkeling (conform begrenzing Verordening)	1% van de totale gronduitgifteprijs
Uitbreiding bestemmingsvlak	20% van de waardevermeerdering van de grond
Uitbreiding bebouwing	20% van de waardevermeerdering van het object
Omzetting agrarisch bouwblok naar Wonen	20% van de waardevermeerdering van de grond
Niet-agrarische functie als nevenactiviteit of hergebruik op agrarisch bouwblok	20% van het verschil tussen een agrarische bedrijfsbestemming en de (gecorrigeerde) waarde van een bedrijfskavel
Overige ontwikkelingen (bijvoorbeeld Maatschappelijke functies, windturbines, reclamemasten en dergelijke)	Maatwerk

In het betreffende afsprakenkader is verder uitgewerkt hoe met de provinciale regeling Kwaliteitsverbetering van het landschap uit de provinciale Omgevingsverordening moet worden omgegaan. Dit is een wettelijke regeling en is niet vrij in te vullen.

In de nota grondbeleid namen we daarom ook op:

De realisatie van nieuwe woongebieden en/of bedrijventerreinen gaat bijna altijd ten koste van (groen in) het buitengebied. Ter compensatie worden elders in het buitengebied gronden aangekocht voor de aanleg van blijvend nieuw groen. De achterliggende gedachte is tevens dat een stedelijk gebied alleen goed kan functioneren indien er ook sprake is van een aantrekkelijk buitengebied.

Om deze aankopen en inrichting te kunnen bekostigen wordt per uitgeefbare m² bouwgrond een bedrag in de reserve Compenserend groen gestort. Voorbeelden van nieuw groen zijn: De Groene Schakel en de ecologische verbindingszones.

Ook initiatiefnemers van bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied zijn verplicht zorg te dragen voor compenserende fysieke verbeteringen, dat wil zeggen kwaliteitsverbetering landschap,

van het buitengebied. Het gaat vooral om kwaliteitsverbeterende maatregelen op of in de directe omgeving van de locatie waar een ontwikkeling plaatsvindt. En als dat niet mogelijk is, geheel of aanvullend een storting in een kwaliteitsfonds voor het buitengebied (= de reserve Landschapsbeleid en beheer, straks reserve Kwaliteitsverbetering landschap). Maar ook die middelen moeten op grond van de provinciale (Interim) Omgevingsverordening besteed worden aan aantoonbare kwaliteitsverbetering van het landschap.

Die regeling Kwaliteitsverbetering van het landschap is ook verplicht vertaald in het bestemmingsplan 'Buitengebied', een juridisch bindend document. In dat bestemmingsplan is het bestedingsdoel ook nog eens geformuleerd: 'aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van de extensieve recreatieve mogelijkheden van het buitengebied'. In de loop van 2022 wordt er een bestedingsprogramma opgesteld voor de reserve Landschapsbeleid en beheer. Door de provincie wordt er, door middel van een verantwoording over de bestedingsdoelen, op toegezien dat de middelen niet voor andere doeleinden worden aangewend.

We stellen voor om:

- De reserves Compenserend Groen (€ 112.000 per 1-1-2022) en de reserve Landschapsbeleid en beheer (€ 403.000 per 1-1-2022) te handhaven en de stortingen conform het afsprakenkader tussen de provincie en de gemeenten uit de regio West-Brabant voort te zetten.
- De benaming van de reserve Landschapsbeleid en beheer te wijzigen in reserve Kwaliteitsverbetering landschap.
  Dit sluit beter aan op de benaming van de verordening waarop de reserve is gebaseerd.

- De reserves in te zetten volgens de bestedingsdoelen die zijn geformuleerd in de provinciale en gemeentelijke wettelijke regelingen.

Risico's

De financiële bedrijfsvoering van het Grondbedrijf is zo opgezet dat we risico's in principe opvangen zonder dat we een beroep doen op de algemene dienst van de gemeente. In de onderstaande tabel is aangegeven:

- het actuele risicoprofiel van de grondexploitaties;
- het noodzakelijke weerstandsvermogen op basis van de risicoberekening;
- de verwachte exploitatieresultaten;
- het aantal m^2 grond dat in eigendom is.

(bedragen x € 1.000)	risicoprofiel 1-1-2023	Bruto benodigd weerstandsvermogen	Prognose resultaat	voorraad gronden m^2
Grondexploitaties	24.682	8.640	3.045	516.800

Uit het overzicht van onze reserves blijkt dat de ‘Reserve exploitatie risico’s' toereikend is.

Een gedetailleerd overzicht van de grondexploitatierisico’s vindt u in de bijlage ‘Risico’s grondexploitaties per 1 januari 2023’. Daarin staat ook een totale berekening van het weerstandsvermogen dat nodig is. Uit dit overzicht blijkt dat de ‘Reserve exploitatie risico’s’ toereikend is.

Risico's grondexploitatie per 1-1-2023

Woningbouwlocaties *(bedragen x € 1.000)*	**boekwaarde**	**Risico**	**Prognose resultaat**	**m²**
Schoenmakershoek-Oost	4.985	2.935	-725	25.700
Spoorzone Juvenaat	-377	360	17	0
De Streek	-1.292	1.053	239	0
Nobelaer	3.280	813	7	5.500
Haansberg-Oost	4.300	120	1.404	40.500
Wipakker	200	6	0	5.700
Woningbouwlocaties	**11.096**	**5.287**	**942**	**77.400**
Bedrijventerreinen				
Vosdonk-Zuid	-315	965	474	5.700
Vosdonk Noord	10.315	2.300	-1.060	64.750
Bedrijventerreinen	**10.000**	**3.265**	**-586**	**70.450**
Kantoorlocaties				
Totaal	**21.096**	**8.552**	**356**	**147.850**

Materiële vaste activa	**boekwaarde**	**Risico**	**Prognose resultaat**	**m²**
Hoge Haansberg	610	60	610	130.750
Hoge Haansberg	1.714	775	1.714	162.575
Hilsebaan	70	10	70	11.925
Meeuwisdijk	295	10	295	63.700
Totaal	**2.689**	**855**	**2.689**	**368.950**

Panden	**boekwaarde**	**Risico**	**OZB of taxatiewaarde**	
Hoevenseweg 34	600	60	600	12.950
Totaal	**600**	**60**	**600**	**12.950**
Totaal exploitatiegebieden	**24.385**	**9.467**		**516.800**

Totalen	**boekwaarde**	**Risico**
Woningbouwlocaties	11.096	5.287
Bedrijventerreinen	10.000	3.265
	21.096	**8.552**
Kantoorlocaties	0	0
Materiële vaste activa	2.689	855
Panden	600	60
Maximaal risico	**24.385**	**9.467**

Minimale waarde en voorzieningen	Minimale waarde	Voorzieningen exploitatie tekorten
Woningbouwlocaties	774	725
Bedrijventerreinen	3.523	1.060
	4.297	**1.785**
Kantoorlocaties		
Materiële vaste activa	2.689	
Panden	600	
Minimale waarde en voorzieningen	**7.586**	**1.785**

Berekening reëel risico:		
Boekwaarde	24.385	
Risico	9.467	
Planschade risico afgesloten complexen	200	
Maximaal risico		34.052
Minimale waarde gronden en panden	7.586	
Voorziening exploitatie tekorten	1.785	
Minimale waarde en voorzieningen		-9.371
Gecorrigeerd risico		**24.681**
Reëel risico	**35%**	**8.640**

(bedragen x € 1.000)	Prognose resultaat	voorraad gronden m²
Woningbouwlocaties	942	77.400
Bedrijventerreinen	-586	70.450
	356	147.850
Kantoorlocaties	0	0
Verspreide percelen	2.689	368.950
Totaal	**3.045**	**516.800**

Investeringen

Krediet aanpassingen

In de eerste bestuursrapportage 2022 stellen we de volgende aanpassing in de investeringskredieten voor.

(bedragen x € 1.000)	Verhoging	Verlaging
1. Grindondergronden speellocaties	65	
Totaal	**65**	

1. Grindondergronden speellocaties

Voor de vervanging van de grindondergronden bij speellocaties in de wijken de Grient, De Keen, Sanderbanken en Baai is geld nodig.

Investeringsruimte 2023-2026

Om nieuwe investeringen te kunnen doen, nemen we jaarlijks een bedrag aan kapitaallasten op als beschikbare investeringsruimte.

Deze bedragen zijn:

2023: € 248.000
2024: € 497.000
2025: € 252.000
2026: € 250.000

Het bedrag dat we hiervoor kunnen investeren is afhankelijk van de levensduur van de investering en
ligt ongeveer tussen de € 200.000 en € 4.000.000.

Financiele positie

Financiele positie reserves en voorzieningen

Inleiding

Het financiële beleid van Etten-Leur verdelen we onder in diverse elementen waaronder de reserves en voorzieningen.
In maart 2017 stelde de gemeenteraad het 'Beleidskader reserves en voorzieningen' in de 'financiële verordening gemeente Etten-Leur 2017' vast. We actualiseren het inzicht in de financiële positie ieder jaar bij het opstellen van de kadernota.

Doelstelling

De doelstelling van deze 'Financiële positie reserves en voorzieningen 2022' is om een actueel beeld te geven van de ontwikkeling van onze reserves en voorzieningen. Zo kan de gemeenteraad zijn kaderstellende rol goed uitvoeren.

Hierbij hoort onder andere het vaststellen van de uitgangspunten voor de reserves en voorzieningen. Deze uitgangspunten zijn afgeleid uit het 'Beleidskader reserves en voorzieningen'.

Voor de financiële positie reserves en voorzieningen geldt als basis de uitkomsten van de jaarrekening 2021 en de huidige meerjarenraming 2023-2026. Ook nemen we de wijzigingen uit deze kadernota 2023-2026 (inclusief de eerste bestuursrapportage 2022) hierin mee. De resultaatbestemmingen uit de jaarrekening 2021 nemen we NIET op.

Samenvatting

Deze samenvatting bevat de belangrijkste wijzigingen en beslispunten van de financiële positie.

Uit het actuele overzicht van de reserves en voorzieningen blijkt dat de gemeente Etten-Leur op 1 januari 2022 15 reserves en 16 voorzieningen heeft. We actualiseerden de uitgangspunten en het te verwachten verloop van de reserves en voorzieningen.
Als basis voor deze actualisatie gebruikten we de 'Financiële positie reserves en voorzieningen 2021', die als onderdeel van de kadernota 2022-2025 is vastgesteld.
Bij de begroting 2022 werd de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden door de gemeenteraad ingevoerd.

Naast enkele tekstuele wijzigingen stellen we voor:
1. De naam van de **'Reserve Landschapsbeheer/- beleid'** te wijzigen in **'Reserve Kwaliteitsverbetering Landschap'**.
2. De naam van de **'Reserve Beheren Op Niveau'** te wijzigen in **'Reserve Bomenfonds'**.
3. De naam van de **'Reserve StructuurvisiePlus'** te wijzigen in **'Reserve Realisatie Omgevingsvisie'**.

4. **Reserve Cultuur**: Vanaf 1 januari 2023 worden geen stortingen meer gedaan vanuit de grondexploitatie.
5. De naam van de **'Voorziening Beheren Op Niveau'** te wijzigen in **'Voorziening Verhardingen'**.
6. De naam van de **'Voorziening Verlof Individueel Keuzebudget'** te wijzigen in **'Voorziening Verlof'**.
7. de **‘Financiële positie reserves en voorzieningen 2022’** vast te stellen.

Totaal reserves 2021-2026

De ontwikkeling van de reserves van 2021 tot en met 2026 leest u in dit overzicht.

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene risico reserve	5.270	9.925	10.425	10.925	11.425	11.925
Rekeningsaldi	6.119	0	0	0	0	0
Totaal algemene reserves	**11.388**	**9.925**	**10.425**	**10.925**	**11.425**	**11.925**
Dekkingsreserve kapitaallasten Onderwijs	10.774	10.248	9.730	9.220	8.717	8.214
Dekkingsreserve Sportvoorzieningen	5.812	5.526	5.240	4.953	4.667	4.380
Totaal bestemmingsreserves (dekking)	**16.587**	**15.774**	**14.970**	**14.173**	**13.383**	**12.594**
Reserve Volkshuisvesting algemeen	101	1	1	1	1	1
Reserve Kwaliteitsverbetering Landschap	404	401	401	401	401	401
Reserve Optimalisatie bedrijfsvoering	300	200	100	0	0	0
Reserve Automatisering	365	270	220	0	0	0
Reserve Elektronische dienstverlening	84	36	36	36	36	36
Reserve Bomenfonds	203	54	54	54	54	54
Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	1.770	0	0	0	0	0
Totaal bestemmingsreserves (overig)	**3.227**	**963**	**813**	**493**	**493**	**493**
Reserve Exploitatierisico's	8.283	8.783	9.283	9.283	9.283	9.283
Reserve Realisatie Omgevingsvisie	1.310	2.107	1.946	2.413	2.723	3.033
Reserve Compenserend groen	109	109	109	109	109	85
Reserve Cultuur	317	222	174	132	88	44
Totaal reserves Grondbedrijf	**10.018**	**11.220**	**11.511**	**11.936**	**12.202**	**12.444**
Totaal reserves Algemene Dienst en Grondbedrijf	**41.220**	**37.883**	**37.719**	**37.527**	**37.504**	**37.456**

Algemene reserves

De reserves van de gemeente Etten-Leur verdelen we onder in algemene reserves, de bestemmingsreserves en de bestemmingsreserves van het Grondbedrijf.

Algemene reserves

De gemeente Etten-Leur heeft twee algemene reserves. De algemene risicoreserve en de reserve rekeningsaldi. Deze reserves hebben een inkomensfunctie. We gebruiken deze reserves voor het opvangen van risico's in algemene zin en het opvangen van risico's waarvoor geen (toereikende) bestemmingsreserves zijn ingesteld.

	Algemene risicoreserve
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Algemene reserve.
Doelstelling/ bestemming	De algemene risicoreserve wordt gerekend tot de middelen die ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen (weerstandscapaciteit), zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's. De reserve kan boven het minimumniveau worden gezien als een vrije reserve, voor zover er geen concrete bestemming aan is gegeven.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	In het 'Beleidskader 2018-2021' bepaalden we de uitgangspunten voor risicomanagement. Hierin gaan we uit van een weerstandsratio van minimaal 1,1.
Maximum	Geen maximum bepaald.
Overige toevoegingen	- Jaarlijkse toevoeging - Buitengewone baten. - Voordelige rekeningsaldi na geautoriseerde resultaatbestemmingen.
Wijze van besteding	Boven het minimumniveau zijn de reservemiddelen aanwendbaar voor het realiseren van beleidsdoelstellingen. Voor dekking van diverse projecten is een onttrekking aan de reserve geraamd.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Stand 1 januari	3.527	5.270	9.925	10.425	10.925	11.425
Stortingen	1.770	5.906	500	500	500	500
Onttrekkingen	27	1.250	0	0	0	0
Stand 31 december	5.270	9.925	10.425	10.925	11.425	11.925

Rekeningsaldi

	Reserve Rekeningsaldi
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Algemene reserve (rekeningresultaat vóór bestemming).
Doelstelling/ bestemming	Het rekeningsaldo van een bepaald jaar wordt eerst afzonderlijk gepresenteerd voordat het saldo bestemd wordt. Het betreft hier het saldo exclusief het saldo van de grondexploitaties. Volgens bestaand beleid wordt het resultaat grondexploitatie toegevoegd aan de reserves Grondbedrijf.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Maximaal het rekeningresultaat van het afgesloten begrotingsjaar.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	Bij vaststelling van de jaarrekening geeft de gemeenteraad bestemming aan het resultaat.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	2.679	6.119	0	0	0	0
Stortingen	6.119	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	2.679	6.119	0	0	0	0
Stand 31 december	6.119	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven.
Bestemmingsreserves zijn onderverdeeld in dekkingsreserves en overige bestemmingsreserves.

Dekkingsreserves

Er zijn twee reserves gevormd voor de dekking van de kapitaallasten van investeringen met een economisch nut (scholen en sportaccommodaties). Deze investeringen moeten we activeren zonder dat eventuele bijdragen uit reserves hierop in mindering zijn gebracht. Hieronder staan de uitgangspunten en de ontwikkeling van de dekkingsreserves.

Dekkingsreserve kapitaallasten onderwijs

	Dekkingsreserve kapitaallasten onderwijs
Datum instelling	2005
Soort reserve	Dekkingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve wordt ingezet voor de dekking van kapitaallasten van brede scholen.
Periode reserve	Afschrijvingsperiode scholen (40 jaar).
Minimum	€ 0
Maximum	Boekwaarde brede scholen.
Overige toevoegingen	Kapitaallasten die begroot zijn voor onderwijsinvesteringen worden, voor het gedeelte van de investering dat nog niet gerealiseerd is, in het lopende begrotingsjaar gestort in de dekkingsreserve kapitaallasten Onderwijs.
Wijze van besteding	Het deel van de jaarlijkse kapitaallasten van de brede scholen dat boven de begroting uitgaat.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	11.322	10.774	10.248	9.730	9.220	8.717
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	548	526	518	511	503	503
Stand 31 december	10.774	10.248	9.730	9.220	8.717	8.214

Dekkingsreserve Sportvoorzieningen

	Dekkingsreserve kapitaallasten Sportvoorzieningen
Datum instelling	2010
Soort reserve	Dekkingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve wordt ingezet voor de dekking van de afschrijvingen van sportvoorzieningen in sportparken Lage Banken, De Streek, Hoge Neerstraat en Trivium.
Periode reserve	Afschrijvingsperiode sportvoorzieningen (40 jaar).
Minimum	€ 0
Maximum	Boekwaarde sportvoorzieningen (40 jaar).
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	Jaarlijkse afschrijving van de sportvoorzieningen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	6.099	5.812	5.526	5.240	4.953	4.667
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	286	286	286	286	286	286
Stand 31 december	5.812	5.526	5.240	4.953	4.667	4.380

Reserve Volkshuisvesting algemeen

Ook de overige bestemmingsreserves lichten we toe:

	Reserve Volkshuisvesting algemeen
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve is bedoeld voor volkshuisvestingprojecten volgens het uitwerkingsprogramma Wonen.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Geen maximum bepaald.
Overige toevoegingen	Incidentele baten volkshuisvesting, zoals bijvoorbeeld bij verkoop van woningen waarop een winstdelingsclausule ligt.
Wijze van besteding	Wanneer de kosten van het uitwerkingsprogramma Wonen in een jaar de exploitatiebegroting op de post Volkshuisvestingsbeleid overschrijden, onttrekken we de meerkosten in dat jaar aan deze reserve. Ook voor specifieke projecten op het gebied van volkshuisvesting kan een beroep op deze reserve gedaan worden.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	101	101	1	1	1	1
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	100	0	0	0	0
Stand 31 december	101	1	1	1	1	1

Reserve Kwaliteitsverbetering Landschap (voorheen reserve Landschapsbeheer/-beleid)

	Reserve Kwaliteitsverbetering Landschap
Datum instelling	2001
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	Uit deze reserve worden projecten voor de uitvoering van de provinciale regeling 'Kwaliteitsverbetering Landschap' betaald. Ook heeft de reserve een bufferfunctie voor de activiteiten van het Landschapsbeleidsplan en particulier landschapsbeheer. Schommelingen in exploitatielasten worden uit de reserve genivelleerd.
Periode reserve	Niet bepaald
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Verplichte bijdragen van initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied op grond van de provinciale regeling 'Kwaliteitsverbetering Landschap' worden in deze reserve gestort. Ook worden voordelige saldi op de onderdelen landschapsbeleid en -beheer (exclusief uren) toegevoegd.
Wijze van besteding	Uitgaven voor projecten voor de uitvoering van de regeling 'Kwaliteitsverbetering Landschap' worden uit deze reserve betaald. Deze uitgaven zijn aan regels gebonden. Ook komen nadelige saldi op de onderdelen landschapsbeleid en -beheer (exclusief uren) ten laste van deze reserve.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	449	404	401	401	401	401
Stortingen	5	48	0	0	0	0
Onttrekkingen	50	50	0	0	0	0
Stand 31 december	404	401	401	401	401	401

Reserve Optimalisatie bedrijfsvoering

	Reserve Optimalisatie bedrijfsvoering
Datum instelling	2003, in 2015 aangepast
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve wordt gebruikt voor investeringen om de bedrijfsvoering te optimaliseren. Het gaat hierbij om investeringen voor digitalisering en automatisering, lean maken van processen, het eventueel afstoten van taken en administratieve lastenverlichting. De reserve is - vanuit de oorspronkelijke doelstelling van de 'Reserve personeel' - ook bestemd om knelpunten in de bedrijfsvoering, zoals frictiekosten, werving en selectie en opleidingen op te vangen.
Periode reserve	Onbepaald
Minimum	€ 0
Maximum	€ 3.000.000
Overige toevoegingen	We bepalen het resultaat van de personeelskosten (eigen personeel en inhuur van derden). Bij een positief resultaat is er de keuze dit toe te voegen aan deze reserve.
Wijze van besteding	De kosten die gemaakt worden om de bedrijfsvoering te optimaliseren worden aan deze reserve onttrokken. Bij een negatief resultaat op de personeelskosten (eigen personeel en inhuur van derden) is er de keuze dit te onttrekken uit de reserve.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	751	300	200	100	0	0
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	451	100	100	100	0	0
Stand 31 december	300	200	100	0	0	0

Reserve Automatisering

	Reserve Automatisering
Datum instelling	2004
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve is gevormd om incidentele kosten op het gebied van automatisering op te kunnen vangen.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	De reserve ingezet gebruiken we voor incidentele automatiseringskosten.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	465	365	270	220	0	0
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	100	95	50	220	0	0
Stand 31 december	365	270	220	0	0	0

Reserve Elektronische dienstverlening

	Reserve Elektronische dienstverlening
Datum instelling	2007
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve is bestemd voor de uitvoering van het 'Programma ambitie dienstverlening'.
Periode reserve	2023
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	Reserve wordt ingezet voor de uitvoering van het 'Programma ambitie dienstverlening'.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	88	84	36	36	36	36
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	4	48	0	0	0	0
Stand 31 december	84	36	36	36	36	36

Reserve Bomenfonds (voorheen reserve Beheren op Niveau)

	Reserve Bomenfonds
Datum instelling	2019
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	Met het geld van de reserve Bomenfonds vervangen we gekapte bomen.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	Met de reserve Bomenfonds planten we nieuwe bomen aan in het openbaar gebied. Deze aanplant kan plaatsvinden vanuit gemeentelijk of een burgerinitiatief.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	300	203	54	54	54	54
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	97	149	0	0	0	0
Stand 31 december	203	54	54	54	54	54

Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden

	Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden
Datum instelling	2021
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	Het college voert de door de raad vastgestelde begroting uit. In de praktijk zijn afwijkingen onvermijdelijk. Bijvoorbeeld omdat activiteiten, waar geld voor beschikbaar is gesteld, nog niet zijn uitgevoerd. Uitvoering vindt in het volgende jaar plaats. Om dit rechtmatig op te lossen maken we gebruik van deze reserve. Toevoeging vindt plaats op twee manieren: 1.Wanneer gedurende het jaar blijkt dat geld bij bepaalde activiteiten overblijft voegen we dit via een begrotingswijziging toe aan de reserve. Een jaar later zetten we dit geld in om deze activiteiten dan nog uit te voeren; 2. Ook komt het voor dat de raad eenmalig geld beschikbaar stelt voor een project. De uitvoering loopt vaak over meerdere jaren. Voor deze projecten voegen we het overschot aan het einde van het jaar toe aan deze reserve. Het jaar erop onttrekken we het geld weer.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing
Wijze van besteding	Het geld dat in een jaar is toegevoegd wordt in het daaropvolgende jaar onttrokken voor de dekking van de kosten.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	0	1.770	0	0	0	0
Stortingen	1.770	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	1.770	0	0	0	0
Stand 31 december	1.770	0	0	0	0	0

Reserves Grondbedrijf

Het Grondbedrijf heeft vier bestemmingsreserves. Dit zijn één egalisatiereserve en drie overige bestemmingsreserves.

De egalisatiereserve van het Grondbedrijf is de ‘Reserve exploitatierisico’s'.

De overige bestemmingsreserves van het Grondbedrijf zijn:

- Reserve Realisatie Omgevingsvisie;
- Reserve Compenserend Groen;
- Reserve Cultuur.

Reserve Exploitatierisico's

	Reserve Exploitatierisico's
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Doelstelling/ bestemming	De reserve is voor de dekking van risico's die zich kunnen voordoen gedurende de ontwikkeling en uitvoering van (nog niet) in ontwikkeling genomen plannen, en van de verspreide percelen en panden.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 6.000.000
Maximum	Niet bepaald. De hoogte van de reserve wordt bepaald door de stand van zaken in de afzonderlijke exploitatiegebieden, de investeringen die gedaan zijn in niet in exploitatie genomen complexen, de grondvoorraad in het complex verspreide percelen en de investeringen in panden. Voor de afdekking van de exploitatierisico's, is een minimum saldo van € 1.500.000 nodig. Voor algemene risico's geldt een ondergrens van € 4.500.000.
Overige toevoegingen	Wanneer nodig vindt er een aanpassing plaats ten laste van andere reserve(s) Grondbedrijf.
Wijze van besteding	In voorkomende gevallen wordt voor negatieve grondexploitaties ten laste van deze reserve een voorziening gevormd. Indien zich nadien risico's voordoen die hoger zijn dan de hiervoor gevormde voorzieningen, wordt er een beroep op deze reserve gedaan. Deze risico's zijn niet op voorhand in te schatten, maar afhankelijk van de feitelijke situatie op enig moment.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	9.000	8.283	8.783	9.283	9.283	9.283
Stortingen	243	500	500	0	0	0
Onttrekkingen	960	0	0	0	0	0
Stand 31 december	8.283	8.783	9.283	9.283	9.283	9.283

Reserve Realisatie Omgevingsvisie (voorheen reserve StructuurvisiePlus)

	Reserve Realisatie Omgevingsvisie
Datum instelling	2005
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve is bedoeld om (voor zover mogelijk) de doelstellingen en ambities uit het uitvoeringsprogramma van de Omgevingsvisie te realiseren.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald, afhankelijk van projectenbundel. Voor de Omgevingsvisie is een overzicht opgesteld van gewenste projecten met een berekening van de hiervoor benodigde financiële middelen. Deze berekening vormt de basis voor de minimumstand van de reserve.
Overige toevoegingen	Nadat de andere reserves van het Grondbedrijf minimaal de gewenste of noodzakelijke omvang hebben bereikt, worden de resterende middelen, voortkomend uit de exploitatie van het Grondbedrijf, aan deze reserve toegevoegd.
Wijze van besteding	Deze reserve is uitsluitend beschikbaar voor uitvoering van de projecten die opgenomen zijn in het uitvoeringsprogramma van de Omgevingsvisie. Op de reserve rust inmiddels een aantal claims.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	321	1.310	2.107	1.946	2.413	2.723
Stortingen	1.115	1.383	439	541	361	361
Onttrekkingen	126	586	600	74	51	51
Stand 31 december	1.310	2.107	1.946	2.413	2.723	3.033

Reserve Compenserend Groen

	Reserve Compenserend Groen
Datum instelling	2005
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	Deze reserve is gevormd om het (bestuurlijk geaccordeerde) afsprakenkader tussen de provincie en de gemeenten uit de regio West-Brabant uit te voeren met als onderliggende juridische basis/verplichting de provinciale (Interim) Omgevingsverordening. Dit houdt in dat voor verloren gegane natuur in nieuwe woongebieden of bedrijventerreinen, als compensatie elders in het buitengebied gronden aangekocht - en blijvend groen ingericht - moeten worden.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald. De benodigde middelen zijn afhankelijk van de ontwikkeling van toekomstige woon- en werklocaties en groene (compensatie)elementen zoals opgenomen in de Omgevingsvisie.
Overige toevoegingen	Voeding gebeurt ten laste van de grondexploitatie in de vorm van een storting van 1% van de totale gronduitgifteprijs.
Wijze van besteding	De middelen voor aankoop, inrichting en onderhoud van groene en blauwe elementen, zoals (natte) ecologische verbindingszones worden aan deze reserve onttrokken.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	0	109	109	109	109	109
Stortingen	134	75	75	75	75	51
Onttrekkingen	25	75	75	75	75	75
Stand 31 december	109	109	109	109	109	85

Reserve Cultuur

	Reserve Cultuur
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	Deze reserve wordt ingezet om in woonwijken en op bedrijventerreinen, na oplevering en inrichting, culturele elementen aan te brengen (bijvoorbeeld kunstwerken).
Periode reserve	Niet bepaald. Na uitputting kan de reserve opgeheven worden.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald. De omvang van de reserve wordt bepaald door het tempo waarin de gronduitgifte plaatsvindt en de uitwerking van de plannen per wijk.
Overige toevoegingen	Voeding gebeurt ten laste van de grondexploitatie in de vorm van een storting per verkochte meter bouwgrond. Vanaf 1 januari 2023 worden geen stortingen meer gedaan vanuit de grondexploitatie.
Wijze van besteding	Na afronding van een nieuwbouwlocatie wordt in overleg met de bewoners een plan opgesteld om in de wijk culturele elementen (kunstwerken) te plaatsen. Jaarlijks worden de werkelijk bestede bedragen aan deze reserve onttrokken.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	283	317	222	174	132	88
Stortingen	34	5	2	8	6	6
Onttrekkingen	0	100	50	50	50	50
Stand 31 december	317	222	174	132	88	44

Totaal voorzieningen 2021-2026

De ontwikkeling van de voorzieningen van 2021 tot en met 2026 leest u in dit overzicht.

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Onderhoudsvoorzieningen algemene dienst						
Voorziening Verhardingen	20.673	18.017	15.361	12.706	10.050	7.395
Voorziening Onderhoud Gebouwen	2.231	2.236	2.240	2.243	2.246	2.249
Voorziening Sportaccommodaties	2.078	2.309	1.258	1.513	1.489	1.466
Voorziening Inventaris gymlokalen	182	182	161	143	113	82
Voorziening onderhoud zwembad	362	462	563	663	764	865
Voorziening Veiligheid elektrische installaties	99	118	133	149	165	180
Totaal onderhoudsvoorzieningen	**25.624**	**23.325**	**19.716**	**17.419**	**14.827**	**12.236**
Overige voorzieningen algemene dienst						
Voorziening Vervanging riolering	2.257	838	80	122	164	207
Voorziening Riolering	2.924	2.742	2.574	2.407	2.239	2.072
Voorziening Afval	3.029	2.829	2.629	2.429	2.229	2.029
Voorziening Dubieuze debiteuren	210	210	210	210	210	210
Voorziening Dubieuze debiteuren Werkplein	600	600	600	600	600	600
Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers	2.706	2.707	2.708	2.709	2.710	2.711
Voorziening Personeel	178	47	47	47	47	47
Voorziening Spaarovereenkomsten personeel	159	159	159	159	159	159
Voorziening Verlof	326	326	326	326	326	326
Totaal overige voorzieningen	**12.389**	**10.457**	**9.333**	**9.008**	**8.684**	**8.360**
Voorziening Grondbedrijf						
Voorziening exploitatietekorten Grondbedrijf	3.700	3.700	1.216	1.216	1.216	1.216
Totaal voorzieningen Algemene Dienst en Grondbedrijf	**41.713**	**37.482**	**30.265**	**27.643**	**24.727**	**21.812**

Voorziening Verhardingen (voorheen Voorziening Beheren op Niveau)

Voorziening	Verhardingen
Grondslag	De voorziening zorgt voor een gelijkmatige verdeling van de lasten voor het groot onderhoud aan verhardingen over een aantal begrotingsjaren. Na elke tweejaarlijkse weginspectie worden de onderhoudskosten herberekend en de storting in de voorziening bijgesteld. Investeringen niet-zijnde-groot-onderhoud komen ten laste van het investeringsplan. Kortcyclisch/dagelijks onderhoud nemen we op in de exploitatiebegroting.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging is gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning. De jaarlijkse storting is toereikend om minimaal de komende 10 jaar het terugkerend groot onderhoud voor wegverhardingen uit te kunnen voeren volgens de kwaliteitsniveaus die de raad vaststelde.
Aanwending	De kosten voor grootschalig onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	19.446	20.673	18.017	15.361	12.706	10.050
Stortingen	2.006	1.656	1.656	1.656	1.656	1.656
Verminderingen	779	4.311	4.311	4.311	4.311	4.311
Stand 31 december	**20.673**	**18.017**	**15.361**	**12.706**	**10.050**	**7.395**

Voorziening Onderhoud gebouwen

De voorzieningen van de gemeente Etten-Leur verdelen we onder in onderhoudsvoorzieningen, overige voorzieningen en de voorziening exploitatietekorten Grondbedrijf. Een voorziening geeft de geschatte hoogte aan van de omvang van de verplichting of het risico.

De gemeente Etten-Leur heeft zes onderhoudsvoorzieningen:

Voorziening	Onderhoud gebouwen
Grondslag	Deze voorziening is voor de dekking van kosten van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen, musea, monumenten, cultuurhistorische gebouwen, civiele kunstwerken, welzijnsgebouwen, binnensportaccommodaties en kunstobjecten.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning die het college ieder jaar vaststelt.
Aanwending	De kosten voor grootschalig onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	2.341	2.231	2.236	2.240	2.243	2.246
Stortingen	505	740	737	737	737	737
Verminderingen	615	734	734	734	734	734
Stand 31 december	**2.231**	**2.236**	**2.240**	**2.243**	**2.246**	**2.249**

Voorziening Sportaccommodaties

Voorziening	Sportaccommodaties
Grondslag	Deze voorziening is voor de dekking van het grootschalig, planmatig onderhoud, dat in de komende jaren wordt uitgevoerd aan alle gemeentelijke natuurgrasvelden, kunstgrasvelden en de atletiekbaan. Deze lasten blijken uit het rekenmodel 'Planmatig onderhoud buitensportaccommodaties'.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse storting ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning.
Aanwending	De voorziening wordt ingezet voor het uitvoeren van grootschalige onderhoudswerkzaamheden aan gemeentelijke sportvelden. Kortcyclisch/dagelijks onderhoud nemen we op in de exploitatiebegroting.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	2.744	2.078	2.309	1.258	1.513	1.489
Stortingen	308	308	308	308	308	308
Verminderingen	974	77	1.359	53	332	332
Stand 31 december	**2.078**	**2.309**	**1.258**	**1.513**	**1.489**	**1.466**

Voorziening Inventaris gymlokalen

Voorziening	Inventaris gymlokalen
Grondslag	De voorziening is voor de dekking van het groot onderhoud aan de inventaris van de gymlokalen. Dit leidt tot een gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren. Deze lasten blijken uit het rekenmodel 'Planmatig onderhoud gymtoestellen'.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse storting ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning.
Aanwending	De voorziening wordt ingezet voor het uitvoeren van grootschalig onderhoud aan en vervanging van gymtoestellen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	172	182	182	161	143	113
Stortingen	18	18	18	18	18	18
Verminderingen	8	18	39	36	49	49
Stand 31 december	**182**	**182**	**161**	**143**	**113**	**82**

Voorziening Onderhoud zwembad

Voorziening	Onderhoud zwembad
Grondslag	Het zwembad werd in 2018 in gebruik genomen. Deze voorziening is voor de dekking van de kosten van het groot onderhoud.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning.
Aanwending	De kosten voor grootschalig onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	261	362	462	563	663	764
Stortingen	101	101	101	101	101	101
Verminderingen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	**362**	**462**	**563**	**663**	**764**	**865**

Voorziening Veiligheid elektrische installaties

Voorziening	Veiligheid elektrische installaties
Grondslag	De voorziening zorgt voor een gelijkmatige verdeling van de lasten (zes jaarlijkse keuringen van elektrische installaties).
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning.
Aanwending	Kosten met betrekking tot de keuringen en de hieruit voortkomende kosten van aanpassingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	234	99	118	133	149	165
Stortingen	67	67	67	67	67	67
Verminderingen	202	47	53	50	52	52
Stand 31 december	**99**	**118**	**133**	**149**	**165**	**180**

Voorziening Vervanging riolering

Voorziening	Vervanging riolering
Grondslag	Spaarvoorziening voor toekomstige vervangingsinvesteringen voor rioleringen.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	De jaarlijkse toevoeging is gebaseerd op de tariefopbouw van de rioolheffing in het geldende 'Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (VGRP)'.
Aanwending	Jaarlijks wordt een bedrag aan de voorziening onttrokken om daarmee gedeeltelijk de kapitaallasten in de toekomst te temperen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	3.927	2.257	838	80	122	164
Stortingen	986	1.022	1.042	1.042	1.042	1.042
Verminderingen	2.656	2.441	1.800	1.000	1.000	1.000
Stand 31 december	**2.257**	**838**	**80**	**122**	**164**	**207**

Voorziening Riolering

Voorziening	Riolering (tot 2017 Egalisatie riolering)
Grondslag	Van derden verkregen middelen die specifiek aan riolering besteed moeten worden. Egaliseren van resultaten op het product 'Riolering' gebeurt om schommelingen in het tarief te voorkomen.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Een positief resultaat op het product 'Riolering' voegen we toe aan de voorziening. Ook een positief resultaat op de kapitaallasten van de riolering voegen we toe aan de voorziening.
Aanwending	Een negatief resultaat op het product 'Riolering' dekken we door een bijdrage uit de voorziening. Ook dekken we een negatief resultaat op de kapitaallasten van de riolering door een bijdrage uit de voorziening.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	2.865	2.924	2.742	2.574	2.407	2.239
Stortingen	59	0	0	0	0	0
Verminderingen	0	182	168	168	168	168
Stand 31 december	**2.924**	**2.742**	**2.574**	**2.407**	**2.239**	**2.072**

Voorziening Afval

Voorziening	Afval
Grondslag	Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Egaliseren van resultaten op het product 'Afval' om schommelingen in het tarief te voorkomen.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Een positief resultaat op het product 'Afval' wordt toegevoegd aan de voorziening.
Aanwending	Een negatief resultaat op het product 'Afval' wordt gedekt door een bijdrage uit de voorziening.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	1.311	3.029	2.829	2.629	2.429	2.229
Stortingen	1.453	0	0	0	0	0
Verminderingen	-265	200	200	200	200	200
Stand 31 december	**3.029**	**2.829**	**2.629**	**2.429**	**2.229**	**2.029**

Voorziening Dubieuze debiteuren

Voorziening	Dubieuze debiteuren
Grondslag	Voor dubieuze debiteuren is een voorziening gevormd. De hoogte is gebaseerd op de invorderingsmogelijkheden.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Op basis van jaarlijkse herijking vinden (indien nodig) toevoegingen plaats.
Aanwending	Bedragen die niet meer ingevorderd kunnen worden.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	210	210	210	210	210	210
Stortingen	26	50	50	50	50	50
Verminderingen	26	50	50	50	50	50
Stand 31 december	**210**	**210**	**210**	**210**	**210**	**210**

Voorziening Dubieuze debiteuren Werkplein

Voorziening	Dubieuze debiteuren Werkplein
Grondslag	Voor dubieuze debiteuren van de Participatiewet is een voorziening gevormd. De hoogte is gebaseerd op verhaalsmogelijkheden voor debiteuren op het gebied van sociale zekerheid.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Op basis van jaarlijkse herijking vinden (indien nodig) toevoegingen plaats.
Aanwending	Op basis van jaarlijkse herijking vinden (indien nodig) aanwendingen plaats.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	572	600	600	600	600	600
Stortingen	196	0	0	0	0	0
Verminderingen	168	0	0	0	0	0
Stand 31 december	**600**	**600**	**600**	**600**	**600**	**600**

Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers

Voorziening	Pensioen politieke ambtsdragers
Grondslag	Voor (oud) wethouders is een pensioenvoorziening gevormd.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Op basis van de nieuwe berekening vinden (wanneer nodig) toevoegingen plaats.
Aanwending	Uitbetaling van de pensioenen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	3.036	2.706	2.707	2.708	2.709	2.710
Stortingen	0	84	84	84	84	84
Verminderingen	330	83	83	83	83	83
Stand 31 december	**2.706**	**2.707**	**2.708**	**2.709**	**2.710**	**2.711**

Voorziening Personeel

Voorziening	Personeel
Grondslag	Deze voorziening is ingesteld om de financiële gevolgen van met name tijdelijke (onvermijdbare) boventalligheid en/of afvloeiing van medewerkers mogelijk te maken.
Looptijd	Afhankelijk van getroffen regelingen.
Toevoeging	Afhankelijk van getroffen regelingen.
Aanwending	Afhankelijk van getroffen regelingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	366	178	47	47	47	47
Stortingen	50	0	0	0	0	0
Verminderingen	238	131	0	0	0	0
Stand 31 december	**178**	**47**	**47**	**47**	**47**	**47**

Voorziening Spaarovereenkomsten personeel

Ook de overige voorzieningen lichten we toe:

Voorziening	Spaarovereenkomsten personeel
Grondslag	De gemeente is met een aantal personeelsleden een spaarverlof overeenkomst aangegaan. Voor de uit deze overeenkomsten voortvloeiende verplichtingen is een voorziening gevormd.
Looptijd	Afhankelijk van uitbetaling verplichtingen.
Toevoeging	Toevoeging afhankelijk van verplichtingen.
Aanwending	Aanwending afhankelijk van uitbetaling van verplichtingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	222	159	159	159	159	159
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Verminderingen	64	0	0	0	0	0
Stand 31 december	**159**	**159**	**159**	**159**	**159**	**159**

Voorziening Verlof (voorheen voorziening Verlof Individueel KeuzeBudget)

Voorziening	Verlof Individueel Keuzebudget
Grondslag	In de Cao Gemeenten 2021-2022 zijn afspraken gemaakt over de mogelijkheden van verlofsparen. Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke verlofuren opzij zetten voor later. De mogelijkheid van verlofsparen is geregeld in artikel 6.3 van de CAO. Hiermee kunnen medewerkers in alle levens- en carrièrefasen hun werktijd afstemmen op de eigen behoeften. De verlofspaaruren verjaren niet. Een werknemer mag op 31 december van een kalenderjaar maximaal 3.600 uur verlof hebben.
Looptijd	Onbepaald
Toevoeging	Jaarlijks op basis van het verlofoverzicht van 31 december.
Aanwending	Afhankelijk van de opname van verlof.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	261	326	326	326	326	326
Stortingen	64	0	0	0	0	0
Verminderingen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	**326**	**326**	**326**	**326**	**326**	**326**

Voorziening Exploitatietekorten Grondbedrijf

Voorziening	Exploitatietekorten Grondbedrijf
Grondslag	Als een exploitatie een verwacht negatief resultaat op de einddatum laat zien moet hier volgens de geldende regelgeving een voorziening voor gevormd te worden.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	De noodzakelijk geachte financiële middelen voor dekking van negatieve saldi van grondexploitaties worden hierin gestort ten laste van de reserve 'Exploitatierisico's'.
Aanwending	Zodra een grondexploitatie wordt afgesloten, wordt het negatieve resultaat ten laste van deze voorziening aangezuiverd. Het tijdstip waarop dit gebeurt, is afhankelijk van de voortgang van de projecten en op voorhand lastig in te schatten.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1 januari	2.983	3.700	3.700	1.216	1.216	1.216
Stortingen	960	0	0	0	0	0
Verminderingen	243	0	2.484	0	0	0
Stand 31 december	**3.700**	**3.700**	**1.216**	**1.216**	**1.216**	**1.216**

Stille reserves

De definitie van een stille reserve namen we op in de 'Financiële verordening gemeente Etten-Leur 2017':

'Er is sprake van een stille reserve als de reële waarde van een actief (bezittingen) hoger is dan de boekwaarde.'

Met bovenstaande definitie lijkt het alsof de gemeente Etten-Leur rijker is dan uit de boekhouding blijkt. Maar dit betekent niet dat we ook meer te besteden hebben. Gemeenten kunnen dit verborgen vermogen niet zomaar omzetten in geld. Het gaat ten eerste om bezittingen met een publieke functie. Bij het afstoten van deze bezittingen versoberen of verdwijnen deze publieke functies.
Ten tweede zijn de meeste bezittingen niet of moeilijk te verkopen. Het gaat vaak om bezittingen waar in de markt eigenlijk geen vraag naar is, bijvoorbeeld scholen of overheidsgebouwen. Dat noemen we ook wel incourante onroerende zaken.

Omdat we de bezittingen om deze twee redenen vaak niet gemakkelijk kunnen verkopen, zijn stille reserves meestal niet relevant voor het weerstandsvermogen. Voor het weerstandsvermogen is het namelijk van belang dat het geld binnen één jaar beschikbaar is. Aanwezige stille reserves kunnen we hierdoor maar beperkt inzetten voor het weerstandsvermogen.

Algemene dienst

De Algemene dienst heeft de volgende stille reserves:.

Deelnemingen (aandelen en dergelijke)

Etten-Leur bezit stille reserves op deelnemingen. Deze middelen zijn niet vrij beschikbaar, omdat ze niet gemakkelijk te verhandelen zijn. Aandelen kunnen vaak pas verkocht worden bij beëindiging van die instelling. Bovendien vervallen de jaarlijkse dividendopbrengsten bij een eventuele verkoop van deelnemingen.

We zijn verplicht om onze deelnemingen voor de aankoopwaarde op de balans zetten. De waarde die een deelneming vertegenwoordigt kan (veel) hoger zijn. De hoogte van de deelnemingen op de balans zijn per 1 januari 2022 € 202.000.

Gronden

We hanteren als uitgangspunt dat gronden met een maatschappelijk nut niet in het vermogen van de gemeente worden meegenomen. Hieronder valt het volledige openbaar gebied.

Gebouwen

Bij gebouwen speelt een aantal factoren een rol bij de bepaling van de reële waarde. De aard van het gebouw (wel of niet incourant) is hierbij een belangrijke factor. Een vergelijking tussen

bijvoorbeeld de WOZ-waarde en boekwaarde is in veel gevallen niet reëel. Voor de incourante onroerende zaken geldt immers de gecorrigeerde vervangingswaarde. Deze waarde is niet de waarde in het economisch verkeer (reële waarde).

Verschillende gebouwen hebben een maatschappelijke waarde. Voorbeelden zijn scholen, sportcomplexen, wijkgebouwen of kerken. We kunnen van deze gebouwen de stille reserves wel te gelde maken, maar dat kan alleen door de panden te verkopen, terwijl de maatschappelijke bestemming van toepassing blijft. De waarde van deze panden is in dat geval naar verwachting in overeenstemming met de boekwaarde.

Op dit moment is de boekwaarde van ontmoetingscentra en jongerenaccommodaties laag. De marktwaarde schatten we hoger in maar om die te realiseren zijn ook kosten nodig. Of er netto dan nog steeds sprake is van een stille reserve is dan de vraag.
Op dit moment gaan we ervan uit dat er netto geen sprake is van een stille reserve.

Grondbedrijf

Het Grondbedrijf heeft de volgende stille reserves:

Deelnemingen

Het Grondbedrijf heeft geen deelnemingen.

Exploitatiegebieden

Binnen de exploitatiegebieden gaan we er van uit dat de gronden worden ingebracht bij - en onderdeel uitmaken van - de totale kostprijsberekening. Dit betekent dat hier geen sprake is van stille reserves.

Verspreide percelen en niet in exploitatie genomen gronden

Dit zijn gronden die niet bij een (toekomstig) exploitatiegebied horen, maar die toch een zekere waarde vertegenwoordigen. Voor de berekening van de stille reserves is het van belang dat deze gronden tegen taxatiewaarde in de boeken staan. Jaarlijks passen we als het nodig is de prijs per hectare aan de marktwaarde aan. De taxatiewaarde en boekwaarde zijn hier dus gelijk aan elkaar en daarom is er geen sprake van stille reserves.

Panden

Onder deze post verantwoorden we het pand dat bij het Grondbedrijf in bezit is. Dit is een woning die meerjarig verhuurd is.
De boekwaarde per 1 januari 2022 bedraagt € 0,6 miljoen.

De huidige boekwaarde is in overeenstemming met de waarde in het economische verkeer.

Waarde stille reserves

Om een inschatting te maken van de stille reserve bij de gebouwen vergeleken we voor de diverse accommodaties de boekwaarde met de WOZ-waarde.

Naast de boekwaarde en de WOZ-waarde nemen we ook een eigen inschatting op.
Deze inschatting doen we op basis van de volgende uitgangspunten:

- de marktwaarde van sport- en multi functionele accommodaties is ongeveer 55% van de WOZ-waarde;
- als wijk/jongeren- en culturele accommodaties worden overgedragen gebeurt dit om niet;
- voor multifunctionele accommodaties en voor accommodaties die we zelf gebruiken geldt dat we deze nog 20 jaar blijven gebruiken.

(bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2022	WOZ - waarde	Eigen inschatting
Sportaccommodaties	8.943	8.682	4.775
Multi functionele accommodaties	41.876	37.649	20.707
Ontmoetingscentra	40	1.040	0
Jongeren accommodaties	50	740	407
Culturele accommodaties	16.408	3.726	9.344
Eigen gebruik	12.439	19.427	10.685
Totaal	**79.756**	**71.264**	**45.918**

Conclusie

Uit dit overzicht blijkt dat we (in totaal) geen stille reserves hebben.
We gaan dan uit van het verschil tussen de boekwaarde en WOZ-waarde.
Het afstoten van panden kan wel tot een hogere opbrengst leiden wanneer de gemeenteraad besluit om daar woningbouw
mogelijk te maken.

BESLUITVORMING

Besluitvorming

Besluitvorming

Op XX juli 2022 stelde de gemeenteraad de kadernota 2023-2026 vast. We pasten de website hierop aan.

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. XX juni 2022, met overneming van de daarin vermelde motieven;

gezien de brief van burgemeester en wethouders over de meicirculaire gemeentefonds 2022 d.d. XX juni 2022, met overneming van de daarin vermelde motieven;

gezien de brief van burgemeester en wethouders over de kadernota 2023-2026 d.d. XX juli 2022, met overneming van de daarin vermelde motieven;

gelet op;

besluit:

1. De eerste bestuursrapportage 2022 vast te stellen met de daarbij behorende tweede begrotingswijziging 2022;

2. De kadernota 2023-2026 vast te stellen;

3. De financiële positie reserves en voorzieningen 2022 vast te stellen;

4. De wijzigingen in het krediet vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van XX juli 2022.

Dhr. drs. W.C.M. Voeten MBA griffier

Mw. dr. M.W.M. de Vries voorzitter

Klik op de link voor het raadsbesluit.

Toezeggingen

OVERZICHT TOEZEGGINGEN GEDAAN DOOR HET COLLEGE VAN B&W OP XX JULI 2022 GEDAAN BIJ DE BEHANDELING VAN DE KADERNOTA 2023-2026

Vragen gemeenteraad

De antwoorden op de vragen die de gemeenteraad over de kadernota 2023-2026 stelde leest u hier.

Contact en privacy

Contact

Contact

Heeft u vragen over de kadernota, neemt u dan contact op met de medewerkers van team Financiën. Zij helpen u graag!

Team Financiën is via e-mail bereikbaar op: financien@etten-leur.nl

Privacybeleid

Hier leest u meer over het privacybeleid van de gemeente Etten-Leur.